

Cesta kvalitních potravin od pěstitele přímo ke spotřebiteli.

Jak se v Rumunsku vyrábí ekologicky šetrná energie.

Před sto lety se narodil Jiří Trnka.

Kulturní noviny



PRVNÍ DRUŽSTEVNÍ LIST PRO SPOLEČNOST, POLITIKU, VĚDU A UMĚNÍ

29 Kč / PŘEDPLATITELÉ 25 Kč

V ČÍSLE:

2 STRANA

REKTOR SE LEKL

Okupační stávka odvolána.

8 STRANA

VLČICE NOCI

Romantický koncept v jihlavské galerii.

10 STRANA

TŘI JUBILEA

Mušketýři brněnské hudby.

**Předplaťte si
Kulturní noviny
až do konce světa
od pouhých
650 Kč!**

info@kulturni-noviny.cz

DRUŽSTEVNÍ PROJEKT

Jsmo prvním českým mediálním družstvem. Naše členy spojuje idea vytvořit nezávislé médium s akcentem na témata občanské společnosti a kultury. Rozšiřování družstva je cestou ke stabilitě novin, k nezávislosti na čistě komerčních mechanismech. Členství je investice do nezávislosti. Informace o družstevním projektu a dosavadní činnosti: www.kulturni-noviny.cz. Noví členové získávají předplatné na jeden rok zdarma a v dalších letech s třetinovou slevou.

- 1. Informace o družstvu:**
druzstvo@kulturni-noviny.cz
- 2. Informace o předplatném a obecné dotazy:**
info@kulturni-noviny.cz
- 3. Náměty a reakce:**
redakce@kulturni-noviny.cz

Nejjednodušší podpora projektu:

Předplaťte si Kulturní noviny!

VYZKOUŠEJTE NÁS!

SMS = číslo KN ZDARMA

Pošlete SMS (běžný tarif) ve tvaru:

Jméno-Příjmení-Ulice-Číslo-Obec-PSC na **608 573 963**

JINÁ ŠKOLA

Alternativy ve vzdělávání jsou obecně nutné, protože vycházejí vstříc rozmanitosti lidských povah a schopností. Jsou nutné také jako třídící zrcadlo pro většinové pojetí vzdělávacího procesu. O jedné ze vzdělávacích alternativ, o waldorfské škole, hovoříme s inženýrem Ivanem Smolkou, ředitelem Waldorfského lycea v Praze-Opatově.

Čím se liší vaše škola - Waldorfské lyceum - od běžného gymnázia?

Naše vzdělávání nemá jen teoretickou složku (jako na gymnáziích), ale i praktickou a uměleckou. Takže vedle klasické výuky mají naši studenti různá praktika, dělají řadu samostatných prací a projektů, malují, modelují, pracují se dřevem. Většina předmětů se neucí v průběžných hodinách po celý rok, ale koncentrujeme je do různých bloků. To umožňuje jít do hloubky i do souvislostí, nezůstávat jen v rovině informací, ale dostat se k opravdovému poznání a pochopení věcí, k vlastnímu myšlení a názoru.



Schola ludus (Škola hrou). Základ učebnice J. A. Komenského Orbis Pictus (1658). Počátek waldorfské pedagogiky?

A co je společné?

Naše vzdělávání je rovněž všeobecné, ale s jistým odborným nasměrováním na určité typy vysokých škol - humanitní nebo přírodovědné. Za společnou možná můžeme považovat i z tradičního hlediska velmi dobrou úroveň vzdělání našich absolventů a také zájem o přijetí - ve státní maturitě nebo v testech čtenářské gramotnosti jsme se umístili na prvním místě v České republice mezi středními odbornými školami, zájem o přijetí nás řadí mezi pět až sedm nejžádanějších pražských gymnázií.

Zkuste prosím ve stručnosti načrtnout, z jaké tradice waldorfská škola vyrůstá. Kdy se poprvé

objevila v České republice a kolik takových škol zde existuje?

Waldorfská pedagogika vychází důsledně z vývojové psychologie, učební plán a metodika jsou postaveny na zákonitostech vývojových kroků dítěte a mladého člověka, na proměnách jeho vztahu ke světu a jeho schopnosti učit se. Vzdělávání ve waldorfských školách není jednostranně zaměřeno na intelekt a paměť, ale na rozvoj člověka v jeho celistvosti, do procesu učení je zapojena hlava, srdce i ruce (myšlení, citění i vůle). Na rozdíl od klasické pedagogiky, která se soustředila především na obsah vyučování a na zdokonalování způsobů, jak

Pokračování na straně 4.

KOMENTÁŘ JIŘÍHO PLOCKA

Alternativy

Píšeme v tomto čísle o dvou zajímavých alternativách - o waldorfské škole a o komunitním zemědělství. V každém oboru lidské činnosti existují alternativy k hlavnímu proudu. Bez nich bychom směřovali k ideologickému monolitu (o což se mnozí stále pokoušejí). Letošní rok vyhlásila OSN Mezinárodním rokem družstev a Pražská škola alternativ uspořádala 27. února seminář Stanou se družstevníci blanickými rytíři české ekonomiky? O záslužnosti této iniciativy netřeba pochybovat. Ale už název prozrazuje, jaké představy do družstev vkládáme především. Jistě, družstevnictví je alternativním způsobem podnikání a ekonomická stránka hraje velkou roli. Ale to není vše. Družstva jsou zakládána za rozmanitými účely, od čistě hospodářských, kde svépomoc družstevníků slouží k naplnění jejich ekonomických potřeb

(zemědělská družstva, výrobní družstva, záložny). Ale pak jsou družstva, kde kapitálová účast družstevníků směřuje k zisku jiného typu. V neúspěšnějším mediálním družstvu na světě, německých novinách *taz.die tageszeitung* si družstevníci (přes jedenáct tisíc občanů) směr svého podnikání formulovali jako „politický zisk“, jímž je pro ně názorová svoboda a nezávislost na velkém kapitálu. V naší legislativě jsou družstva bohužel postavena na roveň jakýmkoli obchodním a podnikatelským subjektům, jimž jde pouze o zisk. To je velmi zúžené pojetí družstevnictví v kontrastu k tomu, jak je vnímá například Mezinárodní družstevní svaz (ICA), který sdružuje 249 členských organizací z 93 zemí světa. Ten přijal v roce 1995 deklaraci, jež obsahuje principy, jimiž by se měla řídit činnost družstevních organizací. Je jich

sedm: 1. Dobrovolné a otevřené členství. 2. Demokratická kontrola ze strany členů. 3. Podíl členů na ekonomické činnosti. 4. Autonomie a nezávislost. 5. Vzdělávání, profesní příprava a informovanost. 6. Spolupráce mezi družstvy. 7. Starost o společnost.

Takto vnímané družstevnictví je u nás v plenkách, přestože tu kdysi kvetlo a jeho symbolem bylo družstvo spravující od roku 1880 Národní divadlo. Kulturní noviny na ně navazují a učí se být občanskou alternativou k mediálnímu vydavatelskému stereotypu. Hledáme své čtenáře i družstevníky, kteří cítí problémy společnosti stejně. Nechceme vydávat zprávy typu „Do dvou let má 17 000 učitelů přijít o místo“ (Novinky.cz, 2. března 2012), ale chceme přispět k tomu, aby za příští vlády k takovým titulům nebyl důvod.

ISSN 1804-8897



9 771804 889023

BEZ PARDONU

Poselství semaforu

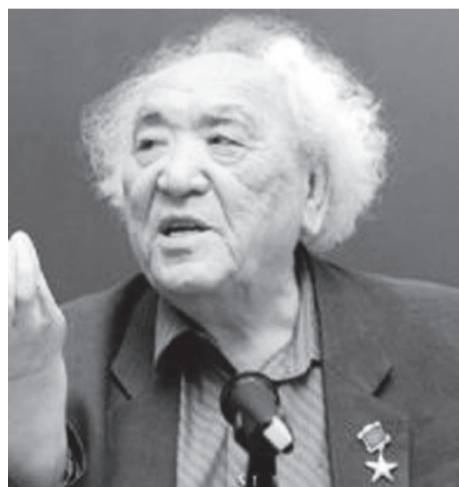
Shodou okolností nastoupil Roman Týc do vězení zrovna v době, kdy se veřejnost pozastavuje nad některými pobuřujícími prezidentskými milostmi. Evidujeme, jak soudy, které přísně bdí nad zachováním původních sklíček v semaforech, jsou současně tolerantní ke státnímu zástupci, kterému policisté přezdívali zameřák, v narážce na to, jak překázal souzení závažné hospodářské kriminality. Týc je za mřížemi, když na něj žalovali zkorumpovaní městští zastupitelé a verdikt nad ním stanovili právníci, co zrovna mají ostudu kvůli prominentním plzeňským rychlostudentům. Hloupý trest se ve zmíněných souvislostech jeví trestem absurdním a skandálním.

Poselství Týcových semaforů je jasné. Žijeme dobu, ve které není místo pro recesi, hru, ani pro humor. Největší zločince obhajují prominentní advokáti, zatímco na obranu uměleckého projevu se žádný paragraf nehledá. Média sice zaznamenala, že Roman Týc nastoupil do vězení, ale většinou o něm referují bez účasti, jako o podivínovi, co ohrozil bezpečnost na přechodech a vlastně si za uvěznění může sám, když nezapltil nařízenou pokutu. Na mediální reflexi Týcova odsouzení je vidět, jak novináři jdou po srsti většinovému vkusu nevkusu. Většinový divák neví, která bije, a většina novinářů je solidárně tupá s ním.

Roman Týc nebyl odsouzen za vandalismus, ani za poškození něčeho majetku. Ve skutečnosti byl přizemními nekulturními juristy potrestán za to, že kulturně povznesl a rozveselil chodce. My, kteří to víme, jsme pak stejným soudem odsouzeni k pocitu bezmoci. Stydíme se za lidi, kteří Týce poslali za mříže místo toho, aby se s námi usmáli a stížnost odložili jako bezpředmětnou a směšnou. Romanu Týcovi jsme pak dlužni slíbit, že nesedí ve vězení zbytečně. Přijde den, kdy panáček na semaforech dostanou díky němu svobodu. A bude to den, kdy místo něj budou v celách sedět usvědčení ministři, premiéři, prezidenti a jejich advokáti, kteří jsou na vině obecnému úpadku mravů, signalizovanému nesvobodnými semaforu.

IVAN HOFFMAN

VÝROČÍ



Dava Kugultin (13. 3. 1922 – 17. 6. 2006)

Nositel titulu „kalmycký národní básník“ publikoval verše už ve dvanácti letech. Po vypuknutí války se jako nadšený komsomolec dobrovolně přihlásil do armády, v roce 1944 byl přímo na frontě zatčen a odvezen na Sibiř, neboť všichni Kalmyci byli Stalinem označeni za vlastizrádce; žil v Norilsku až do roku 1957, kdy jeho národ obdržel generální pardon. Jeho nejdůležitějšími díly jsou poéma *Vzpouza rozumu* a básnické sbírky *Život a úvahy* a *Jsem tvůj vrstevník*. V roce 1976 mu byla udělena Státní cena SSSR.

Anatomie královéhradeckého TÝDNE NEKLIDU

Protesty studentů s sebou nesou nebezpečí, že jejich energii a výsledky pro sebe mohou využít politicky obratnější a konformnější síly. To je poučení pro další kroky protireformního hnutí.

DANIEL VESELÝ

Týden neklidu proběhl na královéhradecké univerzitě (UHK) poněkud klidněji než původně Hradecké studentské hnutí 2012 (HKSH 2012) plánovalo. Páteř protestů měla tvořit týdenní okupační stávka, což by v listopadové době byla naprosto ojedinělá věc. HKSH 2012 se díky tomu dostalo do popředí zájmu české akademické obce, studentů i laické veřejnosti, neboť žádná jiná univerzita s takto radikálním programem nepřišla. Týdenní okupační stávka

názor. Jeden student pod podmínkou anonymity uvedl, že aktivity HKSH 2012 vedení zprvu ignorovalo a vyčkávalo, jak se situace dále vyvine: „Zástupci vedení školy si vzali některé naše návrhy, o kterých se teprve mělo hlasovat a které se měly ještě upravovat nebo úplně stáhnout, a zacházeli s nimi jako s hotovou věcí. Z jejich strany jsem na nás cítil velký tlak a zneužití postavení nadřízených. Ačkoliv děkan Grulich opakoval, že jsme na stejné lodi, nebyl schopen klidně diskutovat a útočil na nás, až se studenti báli něco říct.“

jeho členů, a tudíž porušila základní demokratické zásady, na nichž studentská platforma vznikla.

Umné lavírování

Z emailu předsedy akademického senátu UHK Václava Víšky adresovaného senátorům vyplývá, že původní „demokratické principy hnutí“ byly skutečně opuštěny. Diskutovaná schůzka studentů a vedení UHK probíhala podle Víšky „bouřlivě“, ale nakonec prý celé plénum dospělo ke kompromisům. Tyto kompromisy zahrnovaly vytvoření „úzké skupiny jedinců“, která bude protesty koordinovat. „Ti budou v přímé komunikaci s rektorem a budou s ním domlouvat jednotlivé kroky a aktivity protestů,“ napsal Víška. Celá protestní akce díky těmto dalším krokům, o nichž se v emailu zmiňuje, bude „legitimizována a bude mít punc akce univerzity“. Víška se také nabídl, že nad některými akcemi převezme „organizační žezlo“, třeba při komunikaci s médii a organizací noci studentů.

Okupační stávky hradeckých studentů se chystal zúčastnit renomovaný sociolog Jan Keller. Nakonec ale do Hradce Králové nedorazil a navštívil jiná univerzitní hnutí. Na písemný dotaz, jaké okolnosti ho vedly k tomuto rozhodnutí, Keller odpověděl: „Chtěl jsem v Hradci podpořit týdenní okupační stávku. Když z ní zbylo jen symbolické přespání, neměl jsem důvod upřednostnit hradeckou univerzitu před dalšími pěti univerzitami, od kterých jsem obdržel pozvání.“ Keller napsal, že se ale hradečtí studenti nemají za co stydět: „Zpočátku do toho šli radikálněji než ostatní. Jsem přesvědčen o tom, že nekompetentnost vlády povede k radikalizaci protestů v celé republice. V takovém případě navštívím hradeckou univerzitu přednostně.“

Pokud chce být HKSH 2012 životaschopnou platformou, je třeba, aby překonalo vzájemné animozity a uskutečnila se konsolidace hnutí zevnitř. Aby došlo k analýze chyb a jejich adresnému řešení. Hradečtí studentští aktivisté by si ale hlavně měli uvědomit, že vedení jejich alma mater ve skutečnosti oportunisticky lavíruje, a podle toho svou další činnost koordinovat.

Daniel Veselý (1978) je překladatel a publicista.



se stala lákadlem a chtěl ji osobně podpořit například sociolog Jan Keller.

Program Týdne neklidu na UHK zahrnoval také přednášky, workshopy, kulturní a další aktivity, jež měly seznámit veřejnost s požadavky hnutí – proč se studenti staví proti vysokoškolské reformě. Za úspěch HKSH 2012 lze považovat šestikilometrový pochod patnácti set studentů městem, jinak „hradecký neklid“ proběhl celkem konformně. Avšak během plenárního jednání HKSH 2012 s představiteli UHK 22. února bylo upuštěno od plánu uspořádat okupační stávku. Podle mluvčí HKSH 2012 Zuzany Jedličkové došlo „k dohodě o změně původního záměru zorganizovat tzv. okupační stávku a jejímú nahrazení jinou formou protestu“. Na následné schůzce se zástupci hnutí s rektorem UHK Josefem Hynkem domluvili na „podobě jednotlivých akcí“. Nakonec mohli někteří ze studentů strávit jednu noc na univerzitě, ač pouze na pořadník.

Někteří z účastníků středního pléna mají na průběh komunikace s vedením školy jiný

Vedle řady studentů se k jednání rektora Josefa Hynka a děkana Petra Grulichy kriticky vyjádřilo i několik pedagogů z UHK. Dagmar Magincová z Katedry českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty UHK otevřeně prohlásila: „Na naší škole spontánně vzniklo hnutí na principech přímé demokracie, kde měl každý hlas stejnou váhu a vliv na všechna rozhodnutí, jež plénum prezentovalo. Ve chvíli, kdy na naše shromáždění přišlo vedení fakult a senátů, přestali jejich zástupci respektovat všechny tyto principy. Začali se chovat autoritativně a hnutí v podstatě zdiskreditovali.“ Magincová se nedomnívá, že by na UHK byl vyvíjen tlak ze strany ministerstva školství, ačkoliv fakt, že rektor Hynek je členem ODS, může leccos napovědět. Několik studentů i pedagogů, kteří stáli u zrodu hradeckého hnutí, na protest proti chování vedení fakult a senátů HKSH 2012 nakonec opustilo a protesty bojkotovalo. V rámci hnutí se údajně vytvořila skupinka, která podle slov jednoho studenta, jenž si rovněž nepřál být jmenován, jednala za většinu

Nejde jen o pivo

Rozbouřenou diskusi kolem možné privatizace Budějovického Budvaru vyvolaly postupy ministra zemědělství Petra Bendla (ODS). Kontrola, kterou do pivovaru poslal, je podle vyjádření ředitele Budvaru Jiřího Bočka jen zástěrkou aktivit nadnárodního koncernu Anheuser-Busch, který se snaží budějovického konkurenta odstranit z trhu.

PAVEL KOVÁŘ

Měl by Budějovický Budvar přejít do soukromých rukou, bylo by to lepší pro současného vlastníka, stát České republiky? Bylo by to lepší pro samotný pivovar? Na první otázku je jednoduchá odpověď. Není dobré zbavovat se slepice, která nese zlatá vejce. Budějovický Budvar vydělává, prosperuje a privatizací by se zařadil do smutné plejády úspěšných, ve

světě proslulých firem, jako jsou Tatra Kopřivnice, Škoda Plzeň, Zetor Brno a dalších, které skončily vytunelované a jejich odbytiště obsadila konkurence. Na druhou otázku, zda by prodej nebyl lepší pro kvalitu budějovického piva a rozvoj pivovaru, mohu odpovědět svou zkušeností, kterou jsem získal v roce 2001, jako člen doprovodu ministra zemědělství Jana Fencly. U příležitosti bilaterálního jednání na ministerstvu zemědělství Spojených států

amerických přijal ministr pozvání amerického vlastníka pivovarnického giganta Anheuser-Busch pana Augusta Busche IV. Proč ne, vždy je dobré znát strategii a taktiku konkurence českého národního podniku. K našemu překvapení jsme k malému občerstvení dostali na pití coca-colu. Na otázku, zda můžeme pít jejich pivo, přinesli táč namražených sklenic, jaké u nás známe při odběru moči u lékaře. A tekutina v těch sklenicích vzpomínku

Hýčkej si svého sedláka

Před třemi lety zažila Česká republika malou renesanci přímého prodeje potravin: vzniklo několik desítek farmářských trhů a také několik desítek tzv. bedýnkových systémů, kdy si lidé objednávají do města bedýnku různorodé úrody z konkrétní farmy. Bedýnky si prorazily cestu do médií, začaly je skládat i obchody se zdravou výživou. Pro většinu Čechů je tohle ale totální potravinový underground. A co teprve komunitou podporované zemědělství, které jde ještě o krok dál než bedýnky?

VERONIKA FIŠEROVÁ

Lednové poledne vystupuji z vlaku ve Vídni a setkávám se s Martinou. Martina prošla několika neziskovkami až na pole velikosti 0,3 hektaru v jižních Čechách, kde se rozhodla pěstovat zeleninu bez chemie. Po první sezóně vyrobila v zimě nabídkový list a rozeslala ho známým: popsala, jaké druhy zeleniny u ní rostou, proč mají menší velikost, ale lepší chuť než zelenina ze španělských skleníků nebo z Polabí a v čem by bylo výhodné, kdyby mohla mít malý stálý okruh zákazníků. Třicet lidí projevilo zájem a předplatilo si úrodu na jaře ještě předtím, než ji Martina zasela – čímž dostala do ruky peníze na nákup osiva, materiálu a na svoji práci. V sezóně pak úrodu rozdělila na třicet dílů a každý týden objela několik stanovišť v okolí, kde si lidé podíly vyzvedávali. Pár lidí se přišlo podívat i přímo na pole, ostatní poznala osobně, když je před sezónou jela navštívit. Navíc se s dodávkami spojila se zemědělským družstvem poblíž, které produkuje maso, mléko a vejce v kvalitě bio, a pomáhá jim s přípravou projektu nové sýrárny. Zdánlivě jednoduché, ale kolik takových zemědělců znáte?

Zelenina pro Vídeň

S Martinou míříme na malý mezinárodní workshop lidí, které zajímá komunitou podporované zemědělství. Neboli svépomocné systémy, kdy se lidé přímo spojí se zemědělcem za humny a domluví se na vzájemném partnerství typu: já potřebuji kvalitní zeleninu z důvěryhodného zdroje (maso, mléko, vejce) a ty potřebuješ prodat to, co vypěstuješ, za důstojnou cenu. Scházíme se tu Češi, Rakušani, Francouzi, Němci, Slováci, Maďarští a Britka. Ve waldorfské škole na okraji Vídně se usadíme na konci sálu a sledujeme divadlo, které v České republice zatím není k vidění: výroční setkání zeleninového družstva jménem GELA (Gemeinsam Landwirtschaften – společné zemědělství). Zelinář Peter předstoupuje před diváky a rekapituluje, jak fungovala v minulém roce spolupráce mezi jeho biodynamickou farmou a 250 zákazníky. K těm patří vídeňští učitelé, novináři, architekti, podnikatelé, studenti a další ryze velkoměstští lidé, kteří se zamilovali do starých, netradičních a krajových odrůd zeleniny a ovoce. Petrovo zelinářství Oschenherz jich pěstuje desítky a zaměstnává sedm lidí. I v lednu je na jeho poli k vidění růžičková kapusta a ve skladu pestrý sortiment kořenové zeleniny, z níž většina se nedá pořádně česky pojmenovat. Zákazníci v sále se zapojují do diskuse o odběrných místech, kterých je ve Vídni sedm – v boční místnosti restaurace či kavárny, u někoho doma v garáži, v prostorách místních kulturních institucí. Mluví se také o pravidelných pracovních sobotách na farmě, kdy můžou zákazníci přijet poznat zákulisí pěstování. Potom Peter představí plánovaný rozpočet zelinářství na rok 2012, z čehož vyplývá, kolik bude činit průměrný celoroční podíl na osobu: 816 euro. Ptám se studenta Stefana, jestli si tolik může dovolit. Říká, že zaplatí jen 500 euro, protože v družstvu jsou lidé, kteří mají větší příjem a dávají víc. Skutečně – každý napíše na lístek, kolik by chtěl dát, nabídky se sečtou, a když součet těsně nedosáhne rozpočtu farmy, nabídky se píšou ještě jednou. Potlesk, přípitek, zážitek. Věru zcela jiná strategie než obden zajít do obchodu a koupit si tam pár rajčat a okurek.

Kde ti zemědělci jsou

Komunitou podporované zemědělství má své kořeny v 60. letech 20. století v Japonsku, kdy zdejší ženy vytvořily svépomocná družstva *teiki* a začaly odebírat mléčné výrobky přímo od farmářů. Obě strany

na urologii jen podpořila. Po ochutnání podivné žlutozelené kapaliny bez pěny jsme pochopili, proč ani majitel největšího pivovaru nepijí své pivo. Tuto příhodu dávám k dobru proto, že jsem přesvědčený o tom, že Anheuser-Busch nemá zájem na udržení kvality českého piva, ale jde mu především o odstranění soupeře ve známkoprávním sporu a o rozšíření trhu pro tekutinu, kterou sám vydává za pivo. Důvody přepadovky, vyslané do budějovického pivovaru současným ministrem Bendlem, tak asi nechtěně prozradil sám Petr Bendl, když v lednu pro deník E15 řekl, že chce dohodu s koncernem Anheuser-Busch a pak transformovat Budvar na akciovou společnost. Později přišel na to, že příprava privatizace Budvaru vyvolá na domácí scéně velký odpor, a tak dál již jen mlží.

Co asi ministru Bendlovi na Budvaru vadí? Nejspíše to, že zisky národního podniku

nemůže – na rozdíl od akciovky s vhodnými akcionáři – on ani ODS volně používat. Ostatně obdobný scénář je spojován s exministrem Drobilem při jeho aktivitách v dozorčí radě státního podniku Lesy ČR. Šéf přepadovky Budvaru Tomáš Jindra je napojený na kmotra ODS Iva Rittiga, který zase spolupracuje s Františkem Savovem, majitelem společnosti Harvester. Ta nedávno prodala ochranné známky Budějovického měšťanského pivovaru Anheuseru. Proto i bývalý člen dozorčí rady v Budějovickém Budvaru, Michal Doktor, hovoří o ovládnutí finančních zdrojů podniku a zašantročení ochranných známek. Ministr Bendl při obhajobě svých kroků říká, že nemá dobrý pocit z míry profesionality řešení právních sporů Budvaru. Co ale vyvolalo ministrovu pocity? Je snad někdo v České republice, kdo má dobrý pocit z míry profesionality samotného Petra Bendla v křesle ministra



Kozí sýry nemusí být drahé a luxusní zboží, koupíte-li je přímo od farmáře.

V každém kraji v ČR je několik kozích farem, které ocení podporu od místních lidí.

Foto Veronika Fišerová

tak dosáhly na lepší cenu a eliminovaly zdravotní rizika potravin z překotně se rozvíjejícího průmyslového zemědělství. Ve Spojených státech pak dostalo hnutí název Community Supported Agriculture (CSA), dnes tu působí kolem dvou tisíc skupin zemědělec-zákazníci. Ve Francii za posledních deset let vzniklo osm tisíc skupin, tzv. AMAPů (ze zkratků Asociace pro udržení zemědělství v krajině). Další družstva fungují v Německu, Británii, vlastně v každé západoevropské zemi jich více či méně najdeme. V České republice komunitou podporované zemědělství vystrkuje výhonky v podobě Martiny a několika dalších drobných zemědělců, kteří mají zájem se zákazníky komunikovat – otevřenost a spolupráce jsou totiž v neoficiálním potravinovém družstvu základními principy. K tomu je potřeba připočítat větší organizační vklad – zemědělec a potenciální zákazníci se totiž vůbec musí najít a seznámit, domluvit se na dodávkách, napsat smlouvu o partnerství, stanovit cenu podílu. A také sdílet rizika zemědělského hospodaření třeba i v podobě neúrody – protože jinak dopadají na farmáře, který zkrachuje, a je o kousek potravinové soběstačnosti v našem okolí mň.

Český zemědělský svaz zatím řeší zapeklitý problém: jak přitáhnout k hospodaření mladé lidi, kteří by se starali o českou krajinu, produkovali potraviny doma a ještě se tím uživil. Pro koho dneska může být zemědělství atraktivním životním posláním? S vizí komunity to jde líp, jak ukázali v lednu v Místogalerii v Brně zahraniční hosté semináře Podporujeme svého sedláka. Zemědělec Jan, novinář Fabian a organizátor Andy se shodli v tom, že komunitou podporované zemědělství všechny zúčastněné baví a nese s sebou víc než jenom místní zeleninu na talíři. Třeba taky pocit, že máme velkou moc řešit problémy dnešního globalizovaného světa.

Veronika Fišerová (1986) je studentka environmentalistiky, pracuje jako koordinátorka projektů v Ekologickém institutu Veronica (www.veronica.cz) a v sezóně 2012 zakládá komunitou podporované zemědělství v Brně.

zemědělství? Nejenom on, ale ani jeden z jeho náměstků nemá potřebné odborné vzdělání.

Takže nejde jen o pivo, ale o „státotvorné“ chování současné vlády. Kontrola Budvaru má skončit 12. března. Poté se snad dozvíme, zda byla invaze do pivovaru oprávněná, nebo šlo, jako při vpádu Američanů do Iráku, o omyl. Ale stejně jako pro Irák, i pro Budvar už to může být jedno. Oběti nepůjdou vzkřísit a předmět zájmu se dostane do rukou dobyvatele. A až jednou přijede slovenský ministr zemědělství do Českých Budějovic na výstavu Země živitelka, třeba nám vrátí invetivitu Miloše Zemana, že slovenské pivo je dobré leda na čištění zubních protéz.

Pavel Kovář (1952) publicista, byl ekonomickým redaktorem televize Z1, v letech 1998–2006 zajišťoval komunikaci Ministerstva zemědělství ČR.

ODPOSLECH

Umění neodpovědět

Renata Hanušová je překladatelka, pracovala pro list Der Spiegel, po propuštění marně hledá práci, neboť je prý překvalifikovaná. O svých zkušenostech napsala ministru práce a sociálních věcí: *Systém DONEZ považuji za hrubé omezování osobní svobody garantované občanskou Ústavou ČR a veškerými mezinárodními úmluvami a dokumenty na ochranu základních lidských práv a svobod, které jsou její součástí. Ve svém osobním případě považuji zařazení do systému DONEZ navíc za akt sankce v důsledku mé veřejné kritiky asociálních vládních reforem. Dále žádám o celostátní zrušení systému DONEZ s okamžitou účinností z důvodu naprostého míjení se s proklamovanými cíli jeho zavedení. Při žádné ze tří již absolvovaných návštěv poštovní pobočky mi žádná nabídka práce poskytnuta nebyla. Na portál MPSV s nabídkami práce mám přístup z vlastního počítače, přičemž server je uspořádán tak nekvalitně, že hledat pracovní nabídky jeho prostřednictvím je ztráta času. (...) Nutnost doložit ÚP potvrzení potenciálního zaměstnavatele o účasti na přijímacím pohovoru v případě jeho kolize s termínem DONEZ uchazeče o zaměstnání z výběrového řízení předem diskvalifikuje. Uchazečům o zaměstnání je znesnadněna dostupnost konzultací ohledně možnosti uplatnění na trhu práce a nabídky rekvalifikačních programů. Ministrova odpověď potvrzuje, že tato vláda už dokáže vést dialog pouze sama se sebou: Pro zařazení do systému DONEZ jsou vybírání zejména ti uchazeči o zaměstnání, kteří jsou dlouhodobě vedeni v evidenci uchazečů o zaměstnání. To je i Váš případ, neboť jste v této evidenci vedeni již déle než dva roky. Zařazení do tohoto systému však v žádném případě nebrání uchazečům o zaměstnání být v kontaktu se specialisty Úřadu práce ČR v oblasti poradenství a rekvalifikací, jak se domníváte. Rovněž není správná Vaše domněnka, že povinnost doložit účast na výběrovém řízení jako omluvu pro nedostavení se ve stanoveném termínu uchazeče o zaměstnání z tohoto výběrového řízení předem diskvalifikuje. Stejná povinnost totiž platí i v případech, kdy uchazeč o zaměstnání dochází na kontaktní pracoviště krajské pobočky Úřadu práce ČR; nebylo dosud zaznamenáno, že by uchazeči o zaměstnání byli ve výběrových řízeních znevýhodňováni. (...) Zákaz diskriminace v přístupu na trh práce i v zaměstnání je v současné právní úpravě dostatečně upraven. Problémy se však vyskytují v praktické aplikaci této právní úpravy a v tom, že diskriminační jednání bývá obtížně prokazatelné. Vážená paní magistro, vzhledem k výše uvedenému vysvětlení jsem vyhodnotil Vaši stížnost jako neúvodnou.*

jg

Stížnost na mou osobu zamítám!



Pokračování ze strany 1.

tento obsah vstřípit žákům, se waldorfská pedagogika od počátku (první taková škola vznikla v roce 1919) zaměřuje především na samotné dítě a jeho rozvoj jako samostatné individuality, ale také jako člena společnosti.

To, jak waldorfská pedagogika odpovídá potřebám moderní společnosti, je zřejmé mimo jiné i z velmi dynamického nárůstu těchto škol ve

ným způsobem. Z velkého průzkumu v Německu (Heiner Barz, Dirk Randoll: *Absolventen von Waldorfschulen. Eine empirische Studie zur Bildung und Lebensgestaltung*. VS Verlag, Wiesbaden 2007) například vyplývá, že absolventi waldorfských škol absolvovali čtyřikrát častěji vysokoškolské vzdělání, než je průměr (46,3 % oproti 12 %). Podíl učitelů je pětinašobný, podíl inženýrů je čtyřikrát

ni zadaných úkolů či samostatných prací a dosažené znalosti a dovednosti.

Používáte nějakou formu testování? Jak se díváte na záměr plošně testovat žáky?

Zpětná vazba (mimo jiné i formou různých testů) je důležitou součástí výuky, ale měli by ji provádět především učitelé, aby mohli s výsledky jednotlivých žáků dále pracovat. A zjišťová-

ni – studentům nepředkládáme hotová fakta k zapamatování, ale snažíme se o tzv. metodický trojkrok – nejprve pozorujeme, pak popisujeme, a teprve potom vyvozujeme možné závěry. Tím je vedle poznávání vedeme i k určitému životnímu postoji – nepřebíráme bezmyšlenkovitě pravdy, které jim někdo předkládá, ale vše si sám prozkoumá, analyzuje a pak vyvozovat vlastní závěry či postoje.

Dnes se opakuje, že vzdělání je cestou k informacím, které člověku pak umožní, aby byl konkurenceschopný a úspěšný... Existují v zásadě dva pohledy na vzdělání: Cesta k sumě znalostí (informací) versus rozvoj osobnosti. Jaké jsou pro vás priority vzdělávacího procesu a proč?

To je otázka pojetí člověka. Jestli ho budeme vnímat jako lidský zdroj pro ekonomiku, jako určitý výrobní nástroj, pak bude vzdělávání směřovat k vytváření co nejefektivněji fungující součástky systému, k výchově splňovačů. Jestliže však budeme člověka chápat jako individualitu, která by měla mít možnost a schopnost smysluplně utvářet svůj život, pak se vzdělávání bude snažit o rozvoj všech jeho potenciálů, aby mohl v životě něco nového vytvořit, vymyslet, zrealizovat, najít si vlastní cestu.

Z toho vyplývá spor dvou pojetí vzdělávání, dalo by se říci tradičního a rozvojového. Jestli je žák objektem, nebo subjektem vzdělávání, jestli je vzděláván, nebo se vzdělává. Jestli bude motivován represí (například plošnými testy rozhodujícími o jeho další vzdělávací dráze), nebo zájmem o poznávání a seberealizaci. Jestli má být vzdělávání výrobním procesem (s měřením výstupů podle několika jednoduchých jednotných kritérií), nebo procesem osobnostně rozvojovým. Jestli vzdělávání vnímáme jako výcvik, nebo jako vývoj.

Překonávání tradičního pojetí vzdělávání je celosvětovým tématem. Například zpráva komise UNESCO Vzdělávání pro 21. století uvádí, že má-li být vzdělávání úspěšné, je potřeba: učit se poznávat (osvojovat si nejen znalosti, ale i nástroje pochopení), učit se jednat (být schopen aktivně a tvořivě zasahovat do svého prostředí), učit se spolupracovat s druhými, a také učit se být (ve smyslu utváření vlastní osobnosti).

V České republice jsme nyní v bodu obratu. Po roce 1989 se tu nesměle začala utvářet reforma školství, vedoucí právě k vytváření schopností a dovedností, k celkovému rozvoji dítěte. Ale než se mohly výsledky této reformy začít projevovat, než mohli učitelé pochopit, co je potřeba pro vzdělávání v 21. století, vše se mění. Ministr Dobeš svými kroky zcela obrací směr, ničí vše, co se doposud podařilo, a vrací nás zpět ke stylu století devatenáctého. Různých výzev pedagogických odborníků k zastavení plánovaných kroků či k odvolání ministra už byla celá řada. Vládu ale zajímá jen ekonomika a veřejnost si neuvědomuje, jaké neblahé důsledky činnost pana ministra přináší. To už není jen o vzdělávání, ale o celkovém pojetí společnosti. Jestli bude směřovat ve stylu ministra Dobeše k monopolizaci, centralizaci, jednotnosti a mocenskému ovládnutí, nebo bude společenským různorodých samostatných jedinců, rozvíjejících svůj tvořivý potenciál a realizujících svou vlastní životní cestu.

Připravil JIŘÍ PLOCEK.

Tématu waldorfského školství se týká ještě článek Petra Motýla na straně 6.



Vystoupení sboru Waldorfského lycea v rámci festivalu amatérského umění 29. 11. 2011 v Komunitním centru Matky Terezy (v Praze 11). Zdroj www.wlyceum.cz

světě. Ve více jak padesáti zemích všech kontinentů pracuje nyní přes tisíc waldorfských škol, za posledních třicet let se jejich počet zvýšil o více než 60 %.

V České republice se waldorfské školství mohlo začít rozvíjet až po roce 1989, navazuje však i na principy J. A. Komenského a na české pokusníky ve 30. letech 20. století. V současné době zde existuje deset základních waldorfských škol, jedna speciální, řada mateřských škol a čtyři školy střední.

Kde stojí waldorfská škola v systému našeho školství – jaká kritéria musí splňovat při založení a při fungování?

Vzhledem ke školským předpisům v České republice nemá waldorfská škola jako alternativní model možnost větší pedagogické svobody, musí splňovat stejný Rámcový vzdělávací program jako všechny ostatní školy. V rámci těchto na tradiční pedagogice postavených norem není jednoduché waldorfské pojetí vzdělávání realizovat. Současná snaha ministra Dobeše o přeměnu Rámcového programu na jednotné osnovy by však znamenala už úplný konec jakýchkoliv alternativ, včetně waldorfských škol.

Jakým způsobem jsou waldorfské školy financovány?

Na většině míst jsou to běžné tzv. státní školy. Zřídila si je počátkem devadesátých let různá města, aby rozšířila nabídku vzdělávání pro své občany. V posledních letech jsou však finanční podmínky ve školství nastaveny tak, že žádná nová takováto škola vzniknout nemohla. Dvě nejmladší waldorfské základní školy byly tedy zřízeny jako soukromé.

Na alternativní způsoby vzdělávání se zde od počátku pohlíželo s nedůvěrou, protože odporovaly principu dřívějšího unifikovaného pojetí společnosti. Nyní po dvaceti letech rozvoje alternativ lze jistě už vidět nějaké výsledky – či spíše trendy. Máte přehled, kam nejčastěji odcházejí vaši absolventi (na vysoké školy nebo do praxe) a v jakých profesích se nakonec nejvíce uplatňují?

Výsledky rozvojového vzdělávání by se měly projevovat v průběhu celého života, a na to ještě v České republice žádné relevantní výzkumy nemáme. Můžeme se však podívat do zahraničí, kde waldorfské školy pracují obdob-

vyšší než průměr. Ještě vyšší je rozdíl u duševních a přírodovědných profesí, u lékařů, lékárníků a umělců. V menší míře, než je běžné, se z nich stávají obchodníci a úředníci. V době průzkumu bylo pouze 2,7 % waldorfských absolventů nezaměstnaných, zatímco průměr v Německu byl 12 %.

V České republice máme dlouhodobější údaje zatím pouze u úspěšnosti absolventů základních škol při přijímání na školy střední. Například z pražské základní waldorfské školy se opakovaně dostávalo 40–50 % absolventů na gymnázia, přičemž pražský průměr byl 10–12 %. Naše lyceum absolvovaly zatím jen dva ročníky studentů, tady je tedy na nějaké vyvozování trendů ještě brzo.

Chci studovat na vašem lyceu – jaký je pro mne rozdíl, když tam půjdu ze základní školy waldorfského typu a z normální „základky“? Budu v druhém případě nějak „znevýhodněn“?

Ve třídách míváme třetinu až čtvrtinu žáků z waldorfských základních škol a zbytek z běžných škol. Waldorfští žáci mají hlubší a širší pochopení věcí, dovedou lépe uvažovat a formulovat. Žáci z běžných škol zase mají větší nadšení pro tento způsob výuky. Je to tedy velmi dobrá vzájemně inspirující kombinace.

Jak vypadá výuka, řekněme, matematiky nebo českého jazyka? Představuji si, že jsem žák: Co se po mně bude chtít v hodinách těchto předmětů?

Snažíme se o maximální pochopení látky a aktivní přístup studentů, proto probíraná témata zpracováváme různými způsoby. Například máme čtyři druhy matematiky – v bloku (kde jde zejména o pochopení), v pravidelných hodinách (kde jde zejména o procvičení), v geometrických praktických (práce ve dvourozměrném prostoru) a v eurytmii (pohybová práce v trojrozměrném prostoru). V hodinách chceme po studentech, aby se především zapojili do procesu poznávání, vytvářeli si i vlastní závěry či stanoviska, prezentovali různé samostatné práce.

Co se při studiu na waldorfské škole hodnotí především?

Těch kritérií je hodně, ale dají se vymezit tři základní oblasti – aktivní práce v hodinách, plně-

ní úrovně vzdělání může ministerstvo dělat různými typy výběrových šetření, která poskytnou daleko více různorodých informací než jeden (velmi drahý) plošný test. Navíc testovat lze jen některé – testovatelné – faktory. Cílů vzdělávání je však mnohem více a úkoly školy jsou daleko širší (a i důležitější) než naučit žáky splnit požadavky jednoho typu testu.

Plošné testování – tak jak je nyní nastaveno – rozhodně nevede k zjišťování kvality vzdělávání, jak ministerstvo proklamuje. Vytváří se jen další nástroj unifikace, centralizace a mocenského ovládnutí. Ten tlak na zavedení plošného testování je obrovský, vše se mu podřizuje a destruuje se celý dosavadní systém. Pokud bude skutečně realizováno, školy se zaměří převážně na přípravu na testy, dojde k velké redukci cílů vzdělávání, opět budou preferovány encyklopedické znalosti před vytvářením kritického a kreativního myšlení.

Ministr Dobeš se zjevně inspiroval zahraničními projekty, jejichž škodlivost se již dávno projevila. Například plošné testování zaváděné před deseti lety v USA (prezidentem Bushem) je dnes považováno za naprostý omyl a nástroj devastace základního školství.

Jedním z klíčových pojmů je ve vašem pohledu na vzdělání svoboda. Jaká je Vaše představa svobodného člověka a jak by k jeho utváření měla přispívat škola?

Pro nás je to především vnitřní svoboda. Chceme, aby se z našich studentů stali samostatní, sebe si vědomí lidé. Snažíme se jim napomoci k celkovému rozvoji, důraz klademe na vytváření schopností, dovedností, ale i vlastností. Aby dokázali v životě realizovat to, co považují za důležité. Takovým hlavním heslem pro naši školu je „svět je pravdivý“. Vše může být zpochybněno, prozkoumáno, prověřeno, prodiskutováno. Vedeme k tomu i způsobem vyučová-

MEDIILON

Ing. Ivan Smolka (1961) působí ve školství od roku 1996. Nejdříve byl zástupcem ředitele Waldorfské základní školy v Praze-Jinonicích a od roku 2005 je ředitelem Waldorfského lycea v Praze-Opatově. Kromě práce ve škole se zabývá osvětovou činností v oblasti vzdělávání učitelů a je členem Stálé konference asociací ve vzdělávání (SKAV), která pořádá odborné kulaté stoly a snaží se udržet reformní pojetí vzdělávání v České republice. Více informací na www.skav.cz.



Český Banát – setkání s „civilizací“

Firma ENEL začala stavět okolo českých vesnic v Rumunsku větrné elektrárny. Ve Svaté Heleně nebude místo, odkud by nebyly vidět a slyšet stometrové rotující kolosy. Ohroženy jsou příjmy místních obyvatel z cestovního ruchu a vůbec 189 let trvající existence komunity banátských Čechů.

IVO DOKOUPIL

Strategie by měla být jasná. Od doby, kdy Římský klub vydal svou slavnou publikaci *Meze růstu* (1972), ve které upozornil svět na možnost vyčerpání neobnovitelných zdrojů, soustřeďuje se pozornost techniků, vědců i politiků na zdroje obnovitelné, jejichž potenciál se periodicky doplňuje díky přírodním zákonům. Cílem je dosažení trvale udržitelného rozvoje (nikoli růstu) naší euroamerické civilizace, který nebude ohrožován nedostatkem ropy nebo plynu. Pozornost energetického byznysu se proto v posledních letech obrací k fotovoltaice, větrným nebo malým vodním elektrárnám. Strategie je tedy jasná a zdánlivě jednoznačně moderní a pokroková. Ale jen zdánlivě. Energetické monopoly, jejichž rozpočty, a tudíž i politická moc od dob Edisona závratně narostla, mají často způsoby jednání ne nepodobné totalitním režimům. A tak, podle stupně korupce v tom kterém státě, mohou být důsledky těchto „šetrných“ technologií ničivé až devastující. A nemusíme jezdit příliš daleko. Stačí se podívat na nejurodnější zemědělské plochy na Hané, zamořené fotovoltaickými elektrárnami, zatímco okolní střechy domů zejí prázdnotou. Nebo se zajet podívat ke krajanům do Rumunska, kde v oblasti přírodního parku v sousedství ekologicky hospodařících rolníků vesnice Svatá Helena vyrostly 160 metrů vysoké věže větrných elektráren.

„Romantický“ český Banát

Gerník, Svatá Helena, Eibental, Bígr, Šumice a Rovensko – to jsou jména šesti ryze českých vesnic v jihozápadní části Rumunska nazývané Banát. Znějí trochu česky a trochu exoticky, ostatně tak jako vše, co v těchto krajských vesnicích potkáte. Jídlo, pálenka, oblečení, muzika – vše je zvláštní směs Balkánu a starého domova, odkud si Češi před sedmi generacemi přinesli všechno, co mohli na vorech po Dunaji uvést: vozy, dobytek, šaty, zvyky, jazyk, tance i českou mentalitu s její pracovitostí, smyslem pro humor, pohostiností, ale i sedláckou tvrdohlavostí.

Téměř dvě století dřiny proměnila pralesy nad Dunajem v kvetoucí zahradu plnou políček, cest, osad, kostelíků a domků roztroušených po kopcích. Po pádu železné opony se sem však dostal nový a lákavý vzduch ze západu společně s televizí a vidinou snazšího života ve vytápěných panelácích s teplou vodou. Jen málokterí odolávají a zejména ti mladší se vydali zpět do českých zemí. Zdá se, že z českého ostrůvku uzavřeného rumunským a srbským pravoslavným mořem za pár let nezůstane nic víc než vzpomínky. Ale je také možné, že mnozí zůstanou, přizpůsobí se nové době a využijí příležitosti, které jim jejich domovina nabízí.

Pro návštěvníka odjinud je Banát především návratem do české minulosti. Vede k zamýšlení, o co všechno jsme přišli na naší cestě do 21. století. Všichni v sobě nosíme vzpomínky na dětství, máme v sobě místo, kde se sny prolínají s minulostí. V Banátu to najednou pocítíme silněji než jinde. Je to, jako když přijedete za babičkou na venkov. Najednou vás obklopí dávno zapomenuté zvuky a vůně, již dávno nepoznaný klid a harmonie. Dáte si domácí sýr a chleba z pece, zapijete to opravdovým mlékem a slivovicí a popovídáte si o dětech a o počasí. Večer ulehnete na seno a ráno vás vzbudí kohouti. Po týdnu pobytu přestáváte chápat, proč tam daleko na severu žijete

jako štvaná zvěř. Je to prostě nebezpečná destinace – dokáže změnit váš život.

Pro místní krajanů je však tato romantická tvář Banátu jen těžko čitelná. Pro ně představuje život v zaostalé pohraniční oblasti především (pro nás jen těžko představitelný) sled problémů. S dopravou do města po obtížně sjízdných a v zimě zcela nesjízdných cestách, s lékařskou péčí, jejíž úroveň je zastaralá a životu nebezpečná, s arogancí a pro-



Vítejte v přírodním parku Železná vrata. Foto Ivo Dokoupil

lhaností všech úředníků od těch obecních až po ty župní. Žít zde aktivně vyžaduje nejen umění přizpůsobivosti, ale i jistou dávku hrdinství a silné vůle. A to lze na našich krajanech obdivovat asi nejvíce.

Nešetná větrná energie

Vše ještě před několika lety vypadalo jako ve filmu o vydařené rozvojové pomoci. České vládě ležel osud krajanů na srdci, a tak se v českém Banátu investovalo přes čtyřicet milionů korun na vybudování vodovodů, škol a cest. Rumunská strana se na těchto investicích podílela, ale záhy se ukázalo, že odliv krajanů neustává a hlavním důvodem je nedostatek práce v regionu. Tehdy přišli Češi, už bez účasti rumunské strany, s nápadem podporovat podnikání ve vesnicích formou malých grantů a motivačních výjezdů do Čech, posléze se strategií podpory šetrného cestovního ruchu ve vesnicích. Značkaři Klubu českých turistů vyznačili trasy mezi vesnicemi, pracovníci společnosti Člověk v tísni vybudovali informační systém a zahájili kampaň, která ročně do Banátu naláká kolem šesti tisíc turistů. Ti přinášejí do vesnic tolik potřebné peníze a utrácejí je za ubytování, dopravu a stravování nebo za pronájem koní a koňských povozů pro děti. Krajané záhy pochopili, že zemědělství je už v nových podmínkách neuživí, že dvě krávy jim sice zajistí dostatek mléka, ale když budou mít na statku ještě čtyři turisty, přinese to i okamžité peníze. A hlavně: nezmění se takřka vůbec jejich způsob života, zvyky a potřeby. Celý systém funguje šetrně a efektivně. Až po vstupu Rumunska do Evropské unie přišla rána z čísteho nebe.

„Výkup pozemků začal před několika lety, střídaly se tady dvě firmy a celkem prodalo pozemky asi 64 lidí ze 70, z nichž ale část už je v Čechách a jsou jim zájmy vesnice cizí,“ popisuje čistou češtinou začátek projektu výstavby větrných elektráren v okolí české vesnice Svatá Helena Petr Hruza, zastupitel na místním Obecním úřadě – rumunské primarii. „Nikdo nevěřil tomu, že se něco bude stavět, máme s Rumuny bohaté zkušenosti, a tak se všichni snažili prodat co nejdráž. Prodat odmítlo pouze několik lidí,“ pokračuje Hruza. Nejdráž – to znamená od čtyř set euro za hektar. Honbu za stavebním povolením vyhrála italská firma ENEL a začala náhle na jaře 2011 stavět. Pod heslem šetrné ekologické energie vjely na území parku desítky buldozerů a začaly rozorávat krajinu, která si svou krásu dokázala ochránit i před komunistickými plánovači kolchozů. Před Bruselem však musela kapitulovat.

Jedním z těch, kteří pozemky neprodali, je František Salaba, otec dvou dcer. „Každoročně k nám přijíždí mnoho turistů a jedou sem především za krásnou přírodou. Až tady kolem vesnice budou všude vysoké stožáry, je jasné, že turisté neprijedou nebo jich bude podstatně méně, a my přijdeme o příjmy, které nám Rumuni nenahradí,“ popisuje své obavy Salaba, zatímco nám jeho žena Jarmila nabízí čerstvě nadojené mléko, nejlepší na světě. Krávy se tady totiž krmí mateřidouskou a jetelem, ne odpady z výroby potravin. Jeho obavy jsou zřejmě opodstatněné. Zatímco rumunská administrativa neinvestovala do cestovního ruchu v přírodním parku ani euro a dokonce si se sobě vlastní drzostí přivlastnila české turistické značení, může mít projekt větrných elektráren katastrofický dopad na funkční systém vybudovaný právě z českých peněz. V okolních rumunských vesnicích turistika zatím nefunguje, proto rumunské politiky odliv návštěvníků netrápí; povolili výstavbu elektráren právě kolem českých vesnic, kde navíc zřejmě očekávají minimální odpor vzhledem k tomu, že zde žijí především starší lidé a pozemky lze levně koupit od těch, kteří se již odstěhovali

do Čech. Strategie politiků i firmy ENEL je zatím úspěšná, byla zahájena výstavba prvních jednadecet elektráren kolem Heleny. Ale objevují se i první problémy.

Hutvajdu nedáme!

„Mnohokrát se Rumuni snažili na zastupitelstvu ve střediskové obci Coronini prosadit prodej obecních pozemků, tzv. hutvajdy, firmě ENEL, která na nich chce umístit devět generátorů,“ popisuje snahy investora o co nejnižší kompenzace za zničenou krajinu Petr Hruza. „Ale pokaždé se mi podařilo přesvědčit zastupitele, aby to nedělali, že je pro nás lepší pozemky jen pronajmout, a tak dostaneme do obecní kasy kolem půl milionu korun ročně,“ říká Hruza a ukazuje mi petici helenských obyvatel proti prodeji hutvajdy, kterou sám zorganizoval. Je to první úspěch v nerovném zápase vesničanů s energetickým molochem, i když je třeba si uvědomit, že rozpočet obce ovládají Rumuni, kteří mají v zastupitelstvu většinu; navíc v Čechách si obce vyjednají podobnou částku za jediný „větrník“ a ne za devět jako na Heleně. Takřka všechny zisk tedy skončí v pokladně investora, vesničané, kteří budou trpět dopadem provozu elektráren na úbytek turistů a zhoršené životní prostředí, dostanou jen promile. To vše je spolufinancováno Evropskou investiční bankou, která poskytla úvěr dvě stě milionů euro.

Kolem Svaté Heleny již stojí deset elektráren, ENEL soustředila obrovské množství techniky a lidí, aby urychlila výstavbu. Přesto se zdá, že zápas o zachování nádherného kousku krajiny chráněného vyhlášením Přírodního parku Železná vrata teprve začíná. Stovky lidí posílají protest rumunskému Ministerstvu životního prostředí ze stránek banat.cz, společnost Člověk v tísni odesílá do Bruselu žádost o prošetření porušení statutu ochrany území v systému Natura 2000 a česká ambasáda žádá audit projektu. Přidávají se ornitologové, protože oblast je chráněna právě pro výskyt ptačích druhů. Zvedá se vlna odporu i ve vesnicích. Zatímco ještě před rokem důvěřiví vesničané neměli představu o dopadu výstavby, dnes mají pole poničená těžkou technikou a část podzimní úrody museli vyhodit, protože stavaři používají na pokrytí cest namísto písku odpad z odkaliště nedalekých dolů na měď. Existuje oprávněné podezření, že je toxický: technologie byla za komunistů přísně utajována a nikdo neví, jaké látky se ve výrobě vlastně používaly. Krajské vesnice, kde se výstavba větrných elektráren teprve plánuje, jako jsou Gerník a Rovensko, začínají podepisovat petice a chtějí po rumunských starostech, aby jim říkali pravdu o chystaných projektech.

Krajané mají z pekla smůlu. Protože zrovna na pozemcích kolem vesnice jsou ideální větrné podmínky, je jejich existence ohrožena podobně jako existence indiánských kmenů, které sídlily na ropných polích. Je sice zarážející, že bezohledné drancování přírodních zdrojů na úkor zájmů místních obyvatel připomínající přístup impérii ke koloniím je možné ve 21. století v Evropské unii, ale kdo zná síly a cesty korupce ve slabých demokraciích, nebude asi až tak příliš překvapen.

Další informace o Banátu a o možnostech, jak krajanům pomoci, získáte na adrese www.banat.cz.

Ivo Dokoupil (1966) je cestovatel, fotograf a koordinátor rozvojových projektů pro společnost Člověk v tísni.

Vzdělávání z jiného konce

Waldorfská škola je i „školou rodičů“. Alternativa se týká všech zúčastněných, nejen dětí.

„A na cesty hledajících je máme přivést.“

Rudolf Steiner

PETR MOTÝL

S alternativním školstvím mám zkušenost jako rodič, syn absolvoval základní waldorfskou školu v pražských Jinonicích. Slovo absolvoval je v tomto případě na místě, byla to slavnost a v posledním ročníku žáci kromě obvyklých povinností vytvářeli ročníkovou práci spojenou s prezentací jejích výsledků před publikem a s její obhajobou. Můj syn vykoval u spřáteleného kováře středověký meč a v písemné práci popsal, jak meč vyráběl z listové pružiny nákladního automobilu V3S, kterou si sám v kovářské výhni nahřál a pak ji kul na kovadlině. Další částí závěrečné práce bylo krátké pojednání o historii mečů.

Právě spojení praktické činnosti a teorie je pro waldorfskou školu charakteristické. Během let se všichni spolužáci a spolužačky mého syna naučili plést (a sami si upletli zimní ponožky), splétat proutí (ošatky, které syn upletl, používáme dodnes) nebo vyřezávat ze dřeva. Všichni ve třídě se také naučili hrát na flétnu a většina z nich i na druhý hudební nástroj a pro každoroční slavnostní akademii nacvičili taneční a ve vyšších ročnících divadelní vystoupení. Škola v Jinonicích je na samém okraji Prokopského údolí, kusu přírody na okraji Prahy, kam v rámci vyučování a školní družiny děti pravidelně chodily, stejně tak jako pravidelně pracovaly na školní zahradě. A na zapůjčeném poličku v okolí si zasely obilí, sklídily ho, vylátily a umlely a upekly si z něj chléb.

Mé zkušenosti s waldorfskou školou jsou jednoznačně kladné. Řada lidí má ovšem

opačné. Inspirován naším nadšeným vyprávěním o prvním ročníku ve waldorfské škole v Jinonicích přihlásil do ostravské waldorfské školy svoje dvě děti můj bratr a jeho pocitem bylo osobní trpké zklamání a následné převedení dětí do školy zcela nealternativní. I ze třídy, do které v Jinonicích chodil můj syn, řada žáků odešla. Pro rodiče je waldorfská škola náročná záležitost. Ne každý je ochoten přistoupit na požadavky učitelů, které jsou hodně odlišné od vyučování na běžné základní škole. Především na prvním stupni – ne každý je ochoten přijmout, že číst a psát se tu děti naučí až ve třetí třídě. To je něco, s čím je těžké obstát v rozhovorech o dětech mimo okruh waldorfské školy.

Rozvíjení individuality

Třídní učitelka má na waldorfské škole, hlavně na prvním stupni, veliký prostor pro individuální přístup, třídu od třídy jiný a rozdíl je mnohem viditelnější než na běžné škole. A to je další věc, která se řadě rodičů nelíbí. Z rodičovského pohledu se totiž může zdát, že ve škole panuje chaos a v každé třídě se děti učí jinak a něco jiného. Někteří rodiče jsou pak zaskočení. Sice dají vědomě svoje děti na alternativní školu, ale ta se jim pak zdá alternativní až příliš. A také jde o práci „navíc“ pro rodiče, která leckomu připadá nepřijatelná. Waldorfské rodiče chodí na třídní schůzky každý měsíc a pomáhají i s chodem školy, někteří natolik, že se nakonec stanou waldorfskými pedagogy. Skutečně fungující společenství rodičů, jaké u tohoto typu školy vzniklo a trvá v některých místech ve Švýcarsku, USA nebo Holandsku, je ale u nás jen velmi, opravdu velmi volné. A musím přiznat, že jsem se ani do tohoto volného společenství příliš

nezačlenil – může za to jistě můj individualismus (básník obvykle nebývá „týmový hráč“). Ve třídě, kam chodil můj syn, se setkávaly a pro školu pracovaly výhradně maminky. V jiné třídě, kam chodil syn našich známých, se po devět let neustále scházeli tatínkové a u piva probírali, jak která z jejich ratolestí uháčkovala skřítko. Elektrikář ovšem neváhal provést zdarma práci na elektroinstalaci školy a lékař z interny mu přitom asistoval. Ne, nebylo to jako v pohádce, to určitě ne. Jiní rodiče tu školu rádi neměli a docházelo ke slovnímu napadání učitelů i k vyhrožování žalobou za to, co hrozného (podle jejich názoru) učitelé s dětmi provádějí. Další kapitolou by pak byli rodiče plující na módní vlně esoteriky a mající snahu uplatňovat své poněkud chaotické představy o světě a především o výchově dětí na půdě školy – zda došlo ke střetu s nimi, či k jejich usměrnění ku prospěchu waldorfské školy, záleželo vždycky hlavně na přístupu a schopnostech třídní učitelky.

Na tak krátkém prostoru ale není možné se waldorfskou školou zabývat podrobněji. Ani jejími obecnými východisky, ani jejím konkrétním fungováním v různých místech České republiky. Za sebe mohu říct, že jsem rád, že ji můj syn absolvoval, a myslím si, že mu hodně dala. Stávalo se, že mu nároky na něj kladené přerůstaly přes hlavu, od počátku zápasil hlavně s matematikou. Když jsem se ho při psaní tohoto článku ptal, jak jako žák maturitního ročníku běžného gymnázia vidí svých devět let na waldorfské škole, bez váhání odpověděl, že tam sice byly problémy, že je ale určitě rád, že tam chodil.

Petr Motýl (1964) je básník, prozaik a literární a výtvarný kritik.

První navštívenka z Ameriky

Přinášíme první ze série krátkých reflexí o Americe od jednoho z našich autorů, který se vypravil do Spojených států amerických na výzkumnou stáž.

RADIM ŠÍP

Před odletem se mě mnozí z mých přátel ptali, co na té Americe vidím. Proč jedu právě tam. Odpovídám i zde. Odjízďím do Centra výzkumu díla Johna Deweye (The Center for Dewey Studies). Jedu studovat jednoho z nejzajímavějších filosofů 20. století. V leccem zajímavějšího než Russell, Wittgenstein nebo Heidegger. Když jsem procházel pohovorem před komisí Fulbrightovy nadace, musel jsem odpovědět na otázku, proč jedu studovat Deweyho pedagogickou filosofii, když Dewey naprosto zkalil americké školství. (Otázkou jsem zaskočen nebyl. Připravil mě na ni můj americký učitel angličtiny, který se mě v cvičných hodinách zeptal na to samé.) „S podfinancovaným státním a se zpátečnickým soukromým základním a středním školstvím má skutečný Dewey máloco společného,“ byla moje odpověď a dokládá jsem to parafrázemi z jeho dopisů, kde spílal svým údajným následovníkům. Ovšem za formulací se mohla skrývat otázka daleko choulostivější, již nepřímou mohly naznačovat zachmuřené obličejové a lesklá saka z drahých látek dvou ze tří amerických přísedících: Proč chcete v Americe studovat dílo filosofa, na kterého přes deset let vedla FBI svazek? Tento svazek byl na něho zaveden poté, co ve 20. a 30. letech 20. století vydal několik knih,

kteří se zabývaly analýzou liberalismu. Svým funkcionálním charakterem analýza předběhla svou dobu, aby se na začátku 21. století stala pro mě intelektuálním probuzením. Nebyla ani marxistická, ani tradičně liberální. Nebyla ani složitá, ani jednoduchá. Jeden ze zápisů ve svazku zněl: „Jeho filosofické texty jsou nesrozumitelné... Nezdá se ale, že by objekt sledování znamenal bezprostřední ohrožení zájmů USA...“ Ano, to skutečně neznamenal. Patřil mezi nejoddanější občany, jenom věděl, na rozdíl od mnohých spolu-Američanů, že ideál demokracie není dokončen a že z principu věci bude cesta vždy před námi. A tak na rozdíl od nich netrvil, že Ráj už nastal a my se ho musíme zuby nehty držet, ale naopak že k ráji se můžeme pouze přibližovat a tak tomu bude jen v tom šťastném případě, když budeme ochotni mít stále otevřené oči.

Neexistuje jedna Amerika. Není jenom monstrem, které páchá zlo všude, kam dosáhne jeho dráp. Amerika je životaplná, vyvíjející se tradice, která má své propady a návraty. Tradice, jež čerpá ze své krátké minulosti – z Revoluce, Konstituce, Franklinova a Jeffersonova dědictví, z dědictví Lincolnova a Martina Luthera Kinga, z idejí, které se jako v laboratoři rodily v Hull Housu, ze sanfranciské renesance... Existuje mnoho Amerik. Existuje Amerika progresivistické éry, Amerika

hipsterů a beat generation, Amerika velkých a úspěšných univerzit, ale také snobských vysokoškolských klubů, přiznané a nepřiznané segregace, žvástů o osobní „svobodě“ inspirované vizí neomezeného zisku. Existuje Amerika nekonečného „amerického snu“, který se pravidelně proměňuje v dlouhou kocovinu. A také Amerika černošského a hispánského zrovnoprávnění, Amerika iluzí a nadějí 60. let, Amerika deziluze povietnamské éry, Amerika multikulturalismu a strachu z multikulturalismu, Amerika utváření skutečné „tekuté“ hraniční identity, Amerika televizních kazatelů, kteří kázají o pekle a zatracení gayů a leseb používají postupů nespoutaných rockerů, Amerika hadů reklam, jež prodlužují filmy na dvojnásobek, Amerika namyšleně sebestředná, Amerika blýskavá a plýtvající, Amerika ekologických vizí Garyho Snydera, Amerika grass roots hnutí, jejichž étos a naděje nám chybí, Amerika největšího masakru jatečných zvířat na světě, Amerika hlubokých sociálních rozdílů, Amerika obrovské víry v člověka, zapšklého zpátečnictví i nevidané otevřenosti... V mých Navštívenkách to bude i Amerika jiná než ta, kterou nám vykreslují komentátoři českého tisku.

Radim Šíp (1975) je vysokoškolský pedagog.

POLEMIKA

ad: Kam kráčí nestmelitelní zelení

(KN 5/2012)

Libor Kalina ve svém článku v Kulturních novinách ze dne 27. února rozebírá historii Strany zelených v Česku a občas zabrousí i k mezinárodním kontextům. Nešetří kritikou a odsudky. Nic proti tomu, každá strana potřebuje kritiku jak koza drbání. A taky jiný, nový pohled na staré věci. Jenže to musí vycházet z reality a nikoliv z fikce, protože pak jde spíše o kuriozitu než seriózní rozbor. Autor se totiž dopouští až školáckých chyb. Za všechny jmenujme tvrzení, že svoje první angažmá v ministerské funkci vykonal Bursík v dresu KDU-ČSL (byl v úřednické Tošovského vládě nestraník). A takových přehmatů je v článku řada.



Jiná věc je názorová rovina. Autor třeba tvrdí, že „přednost u voličů, nikoliv náhodou, dostávají na jejich kandidátkách nečlenové strany. Jako by zeleným scházela důvěryhodnost.“ Sám kandiduje jako nestraník za zelené od roku 1990 a mnohdy i úspěšně (čtyřikrát členem zastupitelstva města Brna), a tak mám na to jiný názor. Myslím, že právě šance dávána nestraníkům na kandidátkách zeleným důvěryhodnosti dodává. Vždyť která strana si to může dovořit? Většinou se partaje snaží mít své kandidáty pod stranickou kontrolou, ale ani to se jim někdy nedaří. Navíc nestraníci poskytují zeleným určitou sebereflexi, o kterou jiné strany úplně přišly. Nejvíce je to vidět na ODS.

Pokud autor tvrdí, že „pro zelené je přijatelnějším výsledkem čestná prohra než participace na všeobecně přijatelném kompromisu“, tak je to správný postřeh. Já to ovšem, na rozdíl od Libora Kaliny, vnímám jako kompliment a tvrdím, že občasný kompromis – jako například podpora radaru v Brdech – zelené jenom zkompromitovaly.

Autor také říká, že zelení odporem proti odsunu nádraží dosáhli odložení modernizace nádraží v jihomoravské metropoli. Ano. A já říkám zaplat' pánbůh – neboť je zde stále ještě šance zachovat nádraží v centru. Odsunem by se tato příležitost navždy zakopala. Ano – „jednou v budoucnu“ bude dořešen a já se domnívám, že ve variantě nádraží v centru.

V jenom s autorem ale souhlasím zcela, a to když píše: „Ač plní zásad a pravidel, neumějí dostatečně jasně a srozumitelně definovat svoji pozici.“ A dokonce si ještě přísadím: Zelení v honbě za nerozhodnutými voliči se snaží svoje zásady balit do nicneřikajících floskulí, aby nikoho neurazili. Místo aby řekli jasně: „Svět se žene do záhuby, ale my chceme stát na brzdech. Předkládáme vám alternativu, ale nemáme recept na všechno.“ Ale i to se mění k lepšímu – v případě krize na Šumavě zelení jednoznačně řekli, že stojí za blokadou nelegálního kácení v národním parku.

MOJMÍR VLAŠÍN

Nový překlad bajek, které nestárnou

Dílo proslulého ruského satirika Ivana Krylova je stále aktuální. Různé edice ovšem přinášejí různá chápání jeho významu.

PETR MOTÝL

Ivan Andrejevič Krylov je klasik a Milan Dvořák velmi dobrý překladatel. Z jejich setkání vznikla pozoruhodná knížka, jeden z mála opravdu vydařených titulů, které v loňském roce vyšly. Navíc nejde ani náhodou o sezónní záležitost, ale o publikaci, která ještě dlouho nezestárne.

Nedílnou součástí reprezentativně vypravené knížky je rozsáhlý soubor ilustrací Adolfa Borna. Především barevných celostránkových, ale jsou tu také rozměrově skromnější černobílé kresby. Většinu čtenářů Krylovových bajek Bornův doprovod jistě zaujme – a u knížky vydané Slovartem jde především o čtenářské vydání. A nezapomínejme, že Adolf Born je u nás mnohem známější než ruský klasik. Ovšem Krylov málokdy sklouzl ke karikatuře, což se o Bornových ilustracích dá těžko prohlásit.

Ivan Andrejevič Krylov stojí na konci pomyslné řady velkých autorů bajek, v níž ho v běhu staletí předcházejí mytický Bidpaj, tajemný Ezop či elegantní La Fontaine. Výběr Milana Dvořáka je živý a oslovuje i dnešního čtenáře, rozhodně pokud jde o témata. Jazyk, který překladatel zvolil, bude ale zřejmě pro současného čtenáře dost náročný. Ano, pro čtenáře, nikoliv pro toho, kdo tento překlad Krylovových bajek bude číst nahlas. Prostřednictvím mluveného projevu se bajky stávají nejen srozumitelnějšími pro někoho, kdo běžně nečte poezii, ale i výrazně lepšími básněmi pro toho, kdo poezii pravidelně čte, jen si ji – jak jinak v současném světě – doma hlasitě nedeklamuje. Ne nadarmo je Milan Dvořák znám jako výborný překladatel textů zpěváka Vladimíra Vysockého. A doslov také upozorňuje na skutečnost, že tento překlad, jehož první verze vznikla už v roce 1988, byl původně určen právě k přednesu. Pro současné knižní vydání byl přepracován a doplněn.

Ne každý čtenář je ovšem obdarován zvučným a znělým hlasem či odborně vyškolen v uměleckém přednesu, aby mohl docenit kvalitu překladu v jeho mluvené podobě. Jako tištný text mohou překlady Milana Dvořáka někdy působit – paradoxně – trochu kostrbatě. Představit si totiž při tichém čtení jejich zvukovou stránku je pro většinu čtenářů těžké.

Překlad Milana Dvořáka je nesmírně precizní a blízký originálu. Jenže je v tom háček. Málokdo už je zvyklý číst alexandryny. Ty znějí skvěle tomu, kdo má blízko k ruštině či pro něj poezie není zemí neprobádanou, ale naopak důvěrně známou. Ale podoba knížky se spoustou ilustrací, reprezentativními tvrdými deskami a dobrým papírem míří evidentně na jiného čtenáře či především kupce. A pro něj by byl či je – se vši pravděpodobností – srozumitelnější verš překladatelky Hany Vrbové, která je podepsána pod mnoha výběry z Krylova, jež u nás vyšly od sedmdesátých let minulého století. Hana Vrbová Krylova počestuje. Překládá ho dobře. Melodie jejích bajek je důvěrně česky znějící, a tedy lehce srozumitelná a přijatelná. Zatímco překlad Milana Dvořáka jasně vyhláší, že zde v hájemství ohlasů písní českých nejsme.

Je to věčný překladatelský rozpor a spor. Zůstat co nejvíc věrný originálu, nebo autora přizpůsobit prostředí jazyka, do kterého je překládán? S tím samozřejmě souvisí i změny významu, protože jazyk je jeho nositelem. Autor „přizpůsobený“ se ovšem lépe, přirozeněji čte v daném jazykovém prostředí. Hana Vrbová a Milan Dvořák stojí v tomto případě na opačných pólech. Oba jsou dobří

překladatelé, jistě mohou mít (a mají) své příznivce i odpůrce. Je ovšem třeba připomenout, že Hana Vrbová (1929–1995) už odešla mimo oblast lidských sporů.

Dva úryvky ze dvou různých překladů. Má smysl počítat přízvuky a slabiky? Při překládání jistě má a z ukázek je jasné, že dejme tomu v posledních dvou řádcích má Milan Dvořák alexandrin o třinácti slabikách s cézurou po slabikách šesti. Zatímco Hana Vrbová má slabik osm a devět a obejde se bez alexandrinu. Její jamb v tomto úryvku sice je jambem, ale tím českým (jakým jiným by také mohl být), který je ale jambem vlastně jen tak trochu – ovšem českému uchu zní dobře.

Důležitější a obecnější jsou ale jiné rozdíly. V ukázce z překladu Hany Vrbové převládá zpěvnost, vřelost, blízkost lidovému popěvku a také určitá líbeznost a zároveň

bodrost. Zatímco ukázka z překladu Milana Dvořáka představuje Krylova jako básníka komplikované, klasicizující formy, noblesního a ironického, razantního, ale také trochu odtažitého a teatrálního.

A sám Ivan Andrejevič Krylov? Je radost ho číst. Není to mrtvý klasik, ale stále živý autor a mistr svého žánru, ne nadarmo po staletí tolik oblíbeného. Vřele doporučuji: přečtete si tuto knihu nahlas nebo ji čtete nahlas svým dětem, i když se pro ně snad zdá být složitou. Tyto verše se plně rozezní, až jsou-li skutečně slyšet.

Ivan Andrejevič Krylov: Prase a jiné bajky. Z ruštiny přeložil Milan Dvořák, ilustroval Adolf Born. Slovart, Praha 2011.

Petr Motýl (1964) je básník, prozaik a literární a výtvarný kritik.

SVINĚ POD DUBEM
přeložila Hana Vrbová

Tak žaludů se přejedla
pod starým dubem mlsná svině,
že břicho sotva uzvedla
a svalila se na zem líně.
Když probrala se ze spaní,
pod dubem rýt se začla v hlíně.
Uviděli to havrani
a krákorali: „Hej, ty dole,
strom, který kořeny má holé,
churaví, osychá a hyne.“
„Co na tom?“ svině zachrochtá
a dál se v hlíně ryje zlostně.
„Mně na dubu tak nezáleží,
jen když tu žaludů dost leží.
Žaludy, to je dobrota,
po které každá svině tloustne.“
(...)

PRASE POD DUBEM
přeložil Milan Dvořák

Když přišlo pod dub staletý,
žaludy dosyta se spalo prase.
Ulehlo pod něj vzápětí
a vyspalo se. Vstalo zase
a řeklo si, že ke kořenům prokopá se.
„Vždyť tohle stromu uškodí,“
havran mu z větve na to dí.
„Obnažíš kořeny, a celý uschnout může.“
A prase na to: „Ať jen schne.
Já proto nevyletím z kůže.
Duby jsou málo prospěšné.
Když vůbec nebude, tak jaképak
s tím krámy.
Jen ať jsou žaludy, z těch sádl
přibývá mi.“
(...)



Michail Afanasjevič Taranov, Svině pod dubem, 1956, akvarel. Repro kidpix.livejournal.com

POEZIE

SPI SE MNOU SPI

*Spi se mnou spi
je noc a tma se valí přes
boky do sebe se valíme
hrdličky
prsteničky
břicha nám hřeje panterice
ve tmě jsme všechny
na chlup černé
spi se mnou spi
je noc a tma se valí z úst
polož mi na ně ruku
přivaž mi ruce k sobě
nikdy jsem ještě nikomu nesloužila
kež bych byla nějaká
praktická věc k použití
bavlněné triko
rukáv rukavice kež bych byla
k neodložení
k nevysvěcení
kež bych byla já
tou kůží staženou a rozprostřenou
tvou exkluzivní tmou která se valí
zatímco mě svlíkáš
zatímco mě odkládáš*

XENY

*Emílie vchází do tvých snů a
Barunka vstává s ostříhanými vlasy
půjčují jí své chlupy
já mám sny samý chlup
Emílie je hladká jako stehna
hladká jako vylízaný talíř
přece to všlíp než já
ženy hrdinky
neobdivuju je
nezvala jsem je
kolik Emílii ještě
než se dohrabu k ultimativní ženské
zkušenosti
stírání cizí krve ze záchodového prkýnka*

DUŠE SE SUŠÍ

*Duše se suší na dně potoka
děvčátka pro ně chodí s konvemi
v sadu je napnou mezi višněmi
a jsou v tom sadu divoká*

*klekni si na zem spusť se kam až můžeš
když půjdeš po čtyřech já půjdu po břiše
mám duši přismolenou z vlkodlačí kůže mám
duši z moruše
mám duši rozepjatou po větvích a vítr do ní
hnízdí
stejně to nepomůže*

KTERÉ DÍTĚ SNĚDÍ II./BRATŘÍČEK II.

*Bratříčka za ruku a lesem
luna bez zubů visí
lená z dásní krvácí na slatě
na kolena*

*v náručí s chlapcem chlapce
ztrácím co ještě na hřbet
neunesem!
drobečky dávím cestičkou
co jsem*

Tereza Šimůnková (1979) je básnířka, novinářka, redaktorka časopisu Kraus. Publikovala mimo jiné v Literárních novinách, Revolver Revue a časopisech Týden a Čili Chili. V nakladatelství Protis jí vyšla sbírka *Zmijí žena* (2007). Zde uvedené básně pocházejí z rukopisu *Moje Polednice*, který připravuje k letošnímu vydání nakladatelství Revolver Revue.

Vlčice noci!

Výstava v Oblastní galerii Vysočiny v Jihlavě ku prospěchu galerie i Vysočiny zpochybňuje svoji oblast.

PETR KOVÁŘ

Název výstavy směle odkazuje k tomu divokému, zvířecímu z noci, k tomu, co se probouzí, když mizí světlo, k tomu, co je „nevysvětlitelné“, původu spíše instinktivního či intuitivního než rozumového, k tomu, co se objevuje, když usíná hlídač vědomí a opratě mu kloužou z dlaní. Divoké, vlčí, neznamená zlé. Vlčice noc nezadá, neroztrhá, využívá ji, umí se v ní pohybovat a nás láká i děsí pouštět se za ní, přestože (nebo protože) my to, rozervanci, neumíme. „Rá- / -noc někam spěchá / Kam se svou ránou / před probuzením?“

Svým tématem tedy výstava přitakává romantickým tendencím v současném umění; v poslední době se již dokonce hovoří o romantickém konceptu (Václav Magid, *Konceptualismus a romantismus – monstrózní spojení?*, Flash Art 19/20, 2011), který postrádá onu dominující vědeckou přesnost a dává prostor hůře uchopitelným emocím. V dílech zvlčených vystavujících umělců se objevuje neproniknutelný les, magický měsíc, mytičtí hrdinové, tajemná symbolika, ale tento romantizující rámec je současně podkopáván v samotném základu. Měsíc na fotografii Lucii Scerankové (1985) sice úžasně poutá oko náhle vpravdě psí, ale při bližším nahlédnutí zjistíme, že sám je připoutaný lanky do spleti větvíček. Tím se hodně magicky a neméně ironicky dostává z oblohy dolů – větve, vzdálené na natažené ruky, se ztrácejí a opět zjevují za jeho tělem. Hvozď Martina Tůmy (1981) ve fotografické sérii *Krajiny po zkušenosti* přináší stále týž záběr na koruny stromů z výšky, monotónní masu, která znepokojuje víc neproniknutelností k nějakému zajímavému bodu, objektu, akci než

neproniknutelností temných záludných houštin. Ocitáme se ve vlastní džungli představ a zkušeností, kterou „viditelně prázdný“ prostor lesa otevírá. Pro stromy neviděl les? To není výsměch zmíněnému romantismu, ale jeho jiné formulování.

Sceranková pracuje s obecně známými, vžitými symboly, ty pak přetavuje v prvky své osobité mytologie. Magičnost obrazů paradoxně umocňuje tím, že se vyhýbá digitální manipulaci; všechny „zázraky“ se dějí tady, před námi, v jedné analogově snímané scéně. Fotografie hory oproti fotografii motivem hory potlaštěné igelitové tašky působí jako čistý koncept, ovšem v souvislostech dalších prací se zdá důležitější samotná šalba než dehonestující rozměr. Na podkladě stanoveného konceptu se Lucia pohybuje už romanticky intuitivně.

Intuitivní přístup malířské dychtivosti oživuje silou volného růstu také geometrickou malbu Vladimíra Houdeka (1984). Houdek se v ranějších sériích věnuje motivu lidské postavy, a i když ji přivádí do prostorů a hlubin nekonkrétních, stojí zde jako pevný a významotvorný prvek. Rozpuštění figury v houštinách této výstavy, i přes loňské abstraktní cykly, stupňuje její charakter pohybu za práh vědomého k tušenému. Překvapivý je ostatně i krok Anežky Hoškové (1982) za sourozenecky sdílený výtvarný rukopis.

Je vůbec žádoucí procitnout z noci? „Jako krev když srdcem pluje / je-li přichystáno / nese voda někomu sen / a někomu ráno,“ praví v pohádce *O dvou možnostech* kapela Už jsme doma. Polaritu věcí, tužeb usazených v nás samých zpracovává Markus Selg (1974). Oč je sen lepší než ráno? Nebo naopak? „Chraň mě před tím, co chci“ je jen zlomkem videoinstalace.



Lucia Sceranková, *Měsíc*, 2011, c-print. Repro www.inigallery.cz

V křoví

Výstava spojující tvorbu šesti umělců na ploše dvou nevelkých místností galerie Alternativa je přitom mimořádně dobře nainstalována. Téma se přelévá několika médii; od závěsných obrazů barevně úsporné olejomalby Vladimíra Houdeka a punkově meditační změní Jakuba Hoška (1979), přes fotokoláže Anežky Hoškové, civilní fotografie Martina Tůmy, scénické koláže Lucii Scerankové, až po Luciinu videoprojekci a videoinstalaci německého umělce Marka Selga. Expozice působí čistě, přitom hutně.

Ve stejné budově, ve stejný den, jen o hodinu dříve, se konala také vernisáž Martina Mainera (1959), nastupujícího pedagoga na Akademii výtvarných umění v Praze, který svým (nejen) malířským manifestem za záchranu

křoví nezáměrně, ovšem podnětně, spojuje oba galerijní prostory v jeden zákeřný celek. Lze tak říci, že Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě svým výstavním plánem překračuje rozměr regionální instituce, přičemž galerie Alternativa, koncipovaná jako prostor pro mladé nezavedené či méně známé umělce, významně rozšiřuje sledování nejsoučasnější umělecké produkce. Ve městě se dvěma středními uměleckými školami je to vedle výborně fungující galerie Půda první opravdová alternativa.

Vlčice noci, Anežka Hošková, Jakub Hošek, Vladimír Houdek, Markus Selg, Lucia Sceranková, Martin Tůma. Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, galerie Alternativa, 9. února – 1. dubna 2012.

Dotknout se Tibetu

Jedenáctý ročník Festivalu pro Tibet nabízí možnost seznámit se s rozvojovými problémy Tibetanů žijících v indickém exilu a v Tibetu i zachytit odlesk jejich kultury. Ukazuje poezii tradičního života, jeho spojení s moderním světem i drsnou realitu.

SVĚTLANA KOPŘÍVOVÁ

Tibetský mnich klečí na koberci a barevným písek na zem vysypává mandalu se složitým vzorem. Už několikátý den se mniši v tvorbě mandaly střídají, stejně jako se střídají diváci sledující, jak dílo pokračuje. Je to pečlivá a pomalá činnost, mnoho se toho neděje. Tvůrci jsou klidní a nijak je neruší ani to, že jsou

pozorováni, ani vědomí, že zítra bude mandala na znamení věčného koloběhu života a smrti rozmetána a písek vhozen do řeky. Jedna z loňských aktivit Festivalu pro Tibet umožnila divákům uvědomit si tento koloběh a dostat se blíž k národu s dramatickým osudem.

10. března uběhlo padesát tři let od tibetského povstání proti čínské nadvládě. Každý rok v tento den vyvěšují lidé po celém světě

tibetskou vlajku, aby tím stále okupované zemi, v níž se za poslední rok demonstrativně upálilo přes dvacet mnichů, vyjádřili solidariitu. Českou republiku od Himálaje dělí tisíce kilometrů, přesto tento projev soudržnosti má svou sílu, jistě i díky naší vlastní národní zkušenosti.

Násilné potlačení povstání přinutilo dalažámu uprchnout ze země do prakticky celoživotního exilu a přesunout do indické Dharmasaly sídlo tibetské vlády. Spolu s ním opustilo Tibet mnoho nomádů a podobnou cestu později prošlo i několik tisíc dětí, pro které přechod přes Himálaj znamenal šanci na vzdělání v tradičních řemeslech a ve vlastním jazyce. V exilových vesničkách v Indii (pro nás nejnámější oblastí je tzv. „Malý Tibet“, Ladákh) v současnosti žije asi 130 tisíc Tibetanů, k nimž směřuje své humanitární a rozvojové aktivity občanské sdružení M.O.S.T. Projekty kmotrovství na dálku, stavbou škol a klášterů, ale také podporou místní ekonomiky pomáhá exulantům naplnit jejich základní lidské potřeby.

Každý rok v průběhu března občanské sdružení staví pomyslné mosty k vzdálené kultuře Festivalu pro Tibet, který se z ostravského minifestivalu v roce 2002 postupně přerodil ve festival celorepublikový. Přiblížit se tibetské kultuře a seznámit se s problémy Tibetanů i jejich řešeními je letos možné v Ostravě, „rodném“ městě M.O.S.T.u, Opavě, Olomouci a Brně, i v dalších devatenácti městech. Kromě

filmů (za pozornost stojí především ty z Tibetského archivu v New Yorku) je připravena řada přednášek, besed a výstav. Vrcholem letošního festivalu jsou koncerty tibetské zpěvačky Namgyal Lhamo.

Programů, při nichž se divák může zapojit nebo alespoň pozorovat právě probíhající akci (jako bylo v minulém roce malování tibetské vlajky na ulici nebo vysypávání mandal), je letos žel méně. Dotknout se Tibetu ale můžeme třeba při čtení tibetské literatury v čajovně Skleněná louka nebo při „miskování“ v Čajovně Na Kounicově v Brně. V Ostravě budou děti již tradičně kreslit mandaly, prožitkově jsou zaměřeny také programy v Luhačovicích.

Foyer Regionálního centra v Olomouci do konce března zdobí putovní výstava fotografií *Tibet a Barma*, která odráží snahu M.O.S.T.u reflektovat situaci Tibetanů takovou, jaká doopravdy je – poetický obraz tradičního života se prolíná s tvrdými podmínkami i s vlivem moderních vymožeností. Současní nomádi se na delší vzdálenosti pohybují většinou na motorcích (ovšem s tradičními ozdobami a koberečky), tibetské ženy nosí ke krojovým šatům botasky. Právě kontrast tradičního a moderního života, smířlivosti a bojovnosti, s jakou Tibetané usilují o nezávislost, nám může připomenout, že i nás se jejich situace dotýká a týká.

Festival pro Tibet, 1.–31. března 2012, www.protibet.org



Mnich z kláštera Gaden při sypaní pískové mandaly, Festival pro Tibet 2011, Umělecké centrum Konvikt v Olomouci. Foto www.protibet.org

Triko Jiřího Trnky

Ani po sto letech od narození (24. února 1912) nezánikl pohádkový svět velkého výtvarníka a animátora.

TOMÁŠ KOLOC

Když jsem byl malé dítě, visela v čekárně našeho vesnického zdravotního střediska „povinná“ reprodukce fotografie Trnkovy loutky husopasky, které husa se svými housaty utekla do potoka. Protože jsem od táty, vášnivého filmového nadšence, už tenkrát věděl, jak se točí animovaný film, přemýšlel jsem, z čeho filmaři asi udělali průsvitnou hmotu vody. Bádání nad tím byla moje forma úniku, protože jsem se obrázku vlastně bál. Byl symbolem místnosti, kde se píchaly injekce a kam jsem se chodil pomoci nekonečných jazykolamů dít hlásky r a ř. Když jsem pak šel do školy, našel jsem úplně stejný obrázek v místě mnoha dalších tichých násilností; v naší školní třídě.

Zcela opačně tomu bylo s knížkou O Červené Karkulce, kterou Jiří Trnka ilustroval.

Kniha s ošoupaným hřbetem zalepeným leukoplasty patřila – vedle staré Babičky Adolfa Kašpara a několika generací batolat batolaty okousané Ladovy abecedy – k prvním knihám nových přírůstků naší rodiny. Uprostřed téhle pohádkové knihy byl tmavozelený obrázek loutky se žlutými květinami a červenými body jahod, do které jsem se schovával před světem, jenž vyrábí dokonalé děti a v každé z jeho továrních hal visí obrázek husopasky, které uplavalo hejno husí.

Třetím zásahem Jiřího Trnky (a opět i Josefa Lady) do našeho života bylo první dětské setkání s mojí pozdější celoživotní láskou; Josefem Švejkem. Ačkoli nikdo z nás, kamarádů prvňáků, nepochopil, proč Švejk, který si šel za nádraží v Humenném koupit cucavé bonbóny, musel místo toho vypít nejdřív koňak a nakonec rum, uchvátilo nás, že Švejk potom viděl

všechno třikrát. Mě, který jsem do té doby znal jen loutky z domácího loutkového divadla, navíc ohromilo, že v loutkovém filmu může hrát i supící lokomotiva. Ještě několik let po zhlédnutí Trnkova loutkového Švejka a Efelova kresleného Stvoření světa, jsem si udržel předsevzetí, že se stanu animátorem.

Přesto všechno jsme byli generace, pro niž byl Jiří Trnka spíš bájným dědečkem, který zemřel před naším narozením. V mém školním čtenářském deníku se zachoval dlouhý seznam výtvarníků, kteří tehdy vytvářeli naše dětství: autor našeho slabikáře Ota Janeček, Jiří Winter-Neprakta, Adolf Born, Jaroslav Němeček, Jaromír Zápál, Helena Zmatlíková, Alena Ladová, Zdeněk Miller a Zdeněk Smetana, Břetislav Pojar, Radek Pilař, Lubomír Beneš, Petr Poš, Vratislav Hlavatý – a nakonec je tu i jméno nejmilejší: Karel Zeman. Obdivoval jsem

především ty výtvarníky, kteří nejen kreslili a malovali, ale kteří si své dílo také sami napsali; Antoina de Saint-Exupéryho, bratry Čapky, Adolfa Hoffmeistersa, Vladimíry Jiráčka a Renčina. Když jsem později viděl animovaný film Zahrada, který podle knížky Jiřího Trnky natočil jeho žák Břetislav Pojar, pochopil jsem, že k těmto autorům-výtvarníkům patřil i Jiří Trnka – a že jeho čarodějná zahrada s trpaslíkem, kocourem a velrybou je táz jako zahrada z knihy O Červené Karkulce, do níž jsem se v dětství chodil schovávat.

A to triko, do kterého se po každém svém filmu schovávali Bratři v triku, autoři animovaných filmů našeho dětství, že patřilo jejich učitel, Jiřímu Trnkovi.

Tomáš Koloc (1977) je publicista, básník a překladatel.

Úsměv znovu nalezený

Deska, která zůstala nedokončená, se stala legendou. Její současné remasterované vydání dokazuje, že právem.

JINDŘICH ČELADÍN

V České republice jsou The Beach Boys známi především jako tvůrci nekomplikovaných písniček s texty o surfování, autech a děvčatech, jimiž dobyli v první polovině 60. let všechny americké hitparády. Zlom přišel, když se v USA začaly ve velkém prosazovat ostrovní kapely, které přišly s novým a neotřelým zvukem, což znamenalo úpadek zájmu o „Plážové chlapce“. Hlavní představitel této invaze The Beatles se stali pro jednoho ze zakladatelů The Beach Boys Briana Wilsona podnětem pro vytvoření naprosto inovativní hudby na pomezí psychedelického rocku a popu.

Kapelu založili roku 1961 v kalifornském městě Hawthorne bratři Wilsonovi (Brian, Dennis a Carl), bratranec Mike Love a kamarád ze školy Alan Jardine. Hlavním tahounem skupiny byl baskytarista, klavésista, zpěvák a především geniální skladatel Brian Wilson, inspirovaný vokální instrumentální skupinou The Four Freshmen a později zvukovými stěny Phila Spectora. Jelikož trpěl duševní poruchou, přestal brzy se skupinou veřejně vystupovat a soustředil se pouze na skládání hudby ve studiu. Kvůli dlouhým koncertním turné přibrali v roce 1964 The Beach Boys mezi sebe nejdříve Glenu Campbella, později známého country zpěváka, ale plnohodnotným členem skupiny se stal až Bruce Johnston.

Na konci roku 1965 byl Brian Wilson uchváten beatlesovským albem *Rubber Soul* a rozhodl se je i za pomoci psychedelických drog překonat. A podařilo se mu to. S pomocí tehdy neznámého textaře Tonyho Ashera vytvořil vynikající album *Pet Sounds* (1966), které je dodnes díky svým monumentálním harmoniím či nezvyklým zvukovým efektům mnohými odborníky pasováno na jedno z nejlepších v celé poprockové historii. Celé album nahrál Brian sám s pomocí špičkových studiových hudebníků, zbývající členové si mezitím na turné po Evropě užívali slávu a do studia přijeli nahrát až závěrečné vokály. Album sice nebylo komerčním propadákem, paradoxně bylo lépe přijato ve Velké Británii, avšak ostatní členové kapely požadovali návrat k surfařským písničkám.

Hlavní výtvar Brian Wilsona měl teprve přijít na albu *Smile*, na kterém začal pracovat na konci roku 1966 a jež ho zároveň přivedlo i kvůli LSD na pokraj šílenství. Brian chtěl vytvořit koncepční album, do kterého by

jednotlivé skladby zapadaly. Podobnost s beatlesovským opusem *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band* není vůbec náhodná. Nejdřív Brian vytvořil singl *Good Vibrations*, jenž se stal pro The Beach Boys na dlouhou dobu posledním hitem číslo jedna v americké i britské hitparádě. Ke zbytku alba přivzal Brian ke spolupráci svého kamaráda Van Dyke Parkse, který s pomocí marihuany a hašiše napsal několik vynikajících textů, z nichž mnohé zůstaly jen v torzovitě podobě a dokončil je až v roce 2004. Nahrávání alba, které probíhalo podobně jako u *Pet Sounds*, se i vzhledem k Brianovým psychickým problémům neúměrně protahovalo. Byly vytvořeny desítky hodin materiálu, avšak konečný výsledek se stále nedostavoval. Zbývající členové kapely i vydavatelská firma Capitol byly značně nespokojeni s výsledkem. Nakonec se The Beach Boys rozhodli vydat nekompletní album pod názvem *Smiley Smile*, které u posluchačů naprosto propadlo. Další skladby z původně zamýšleného *Smile* vycházely na pozdějších studiových albech The Beach Boys.

Po *Smiley Smile* vytvořili The Beach Boys ještě několik vynikajících alb, ale už žádné

nedosáhlo většího zájmu veřejnosti. Sólové album bubeníka Dennise Wilsona *Pacific Ocean Blue* z roku 1977 je kritiky vysoce ceněno a Bruce Johnston získal za píseň *I Write Song*, již nazpíval Barry Manilow, ocenění Grammy. Skupina fungovala až do roku 1998, kdy na rakovinu umírá Carl Wilson, Dennis Wilson se utopil již v roce 1983. Psychický stav Briana Wilsona se postupně vylepšil a od 90. let začíná vydávat sólová alba. V roce 2004 vydal se svou doprovodnou kapelou a ve spolupráci s Van Dyke Parksem zcela nově zrekonstruované album *Smile* a zdálo se, že se kruh po sedmatřiceti letech uzavřel. Avšak v loňském roce, padesát let od vzniku kapely The Beach Boys, došlo po dohodě s Brianem ke znovuoživení skupiny a k následnému uspořádání turné v roce 2012.

Největší událostí se však stalo na konci roku 2011 vydání nikdy nedokončeného původního psychedelického alba *Smile* pod hlavičkou The Beach Boys a s názvem *Smile Sessions*. Deska vyšla jako pětidiskový luxusní box nebo jako dvojalbum. Rozhodující slovo ve výběru písní měl Brian Wilson spolu s hudebními producenty Markem Linnettem, Alanem Boydem

a Dennisem Wolfem. Plánová rekonstrukce alba *Smile* se nachází na prvním dvojalbu. Devatenáct skladeb, mimo bonusové, představuje hlavní základ *Smile* z roku 1967. V první části konceptuálního alba vévodí skladby *Heroes And Villains* a *Cabin Essence*, v druhé píseň *Surf's Up* a v třetí epická *Good Vibrations*. Nechybí ani několik výborných instrumentálních čísel. Všechny skladby na sebe navazují a posluchač má pocit, že celé album je slité do jednoho kompaktního celku, malé kapesní symfonie. Na dalších CD a LP se nacházejí ostatní bonusové skladby nahrané z mnohahodinových materiálů natočených v roce 1967, které dokumentují těžkosti při vzniku původního alba. Překrásné melodie a typické beachboysovské vícehlasy jsou zde samozřejmostí. Album by bylo naprosto převratné a těžko uchopitelné již v roce 1967 a můžeme konstatovat, že i po čtyřiačtyřiceti letech zůstává neuvěřitelně nadčasové a svěží.

The Beach Boys: Smile Sessions. Capitol 2011, 48 minut.

Jindřich Čeladín (1978) je historik, pracuje v Muzeu Blansko.



Van Dyke Parks (s kytarou) a Brian Wilson při nahrávání desky. Foto www.brianwilson.com

Tři mušketýři brněnské kultury

Únor byl pro Brno výjimečný měsíc – rozhlasový redaktor Jaromír Nečas oslavil devadesát (21. 2.), jazzový trumpetista Jaromír Hnilička osmdesát (11. 2.) a hudební skladatel Miloš Štědroň sedmdesát (9. 2.) let. Tyto tři významné osobnosti mají kromě kulatin společně i další věci.

JIRÍ PLOCEK

Někdy v první polovině 80. let jsme hráli s bratrem a sestrou pár lidových písniček jako hosté na koncertě Kapely z muzea. U východu ze sálu se ke mně přitočil starší muž, napadající na jednu nohu, a řekl: „Škoda, že už nejsem v rozhlase, hned bych vás pozval něco natočit.“ A zmizel v davu. Zeptal jsem se přátel, kdo to byl. „Jaromír Nečas, bývalý rozhlasový



Miloš Štědroň. Foto Pavel Otevřel

redaktor.“ Až po letech jsem si uvědomil, že podobně asi přišel v roce 1963 na představení DIBETRA (Divadlo bez tradic), kde účinkoval chlapec s kytarou a jeho patnáctiletá sestra. První rozhlasové nahrávky sourozenců Ulrychových stály u startu jejich hvězdné dráhy.

Když jsem v roce 2002 uspořádal fiktivní Sešlost u Nečasů k osmdesátinám Jaromíra Nečase, zúčastnili se jí mimo jiné etnografové Ludvík Kunz a Dušan Holý, hudební vědci Jan Trojan a Miloš Štědroň, spisovatel Antonín Přidal, redaktori Jan Rokyta a Vladimír Fux, písničkáři a zpěváci Petr Ulrych a Vladimír Merta, houslisté Bohumil Smejkal a Jiří Pavlica, režisér Břetislav Rychlík, celkem tři desítky osobností z různých oblastí kultury. Vějíř jmen naznačuje širší pole, v němž se muzikant, skladatel a rozhlasový redaktor Nečas celý život pohyboval.

Co spojuje Štědroň s Nečasem?

Nepochybně Leoš Janáček, Nečasův velký inspirátor a Štědroňovo životní téma korunované monografií *Leoš Janáček a hudba 20. století* (Brno, 1998) a v nedávné době inscenací *Leoš aneb tvá nejvěrnější* (spoluautor Milan Uhde). A pak také *Balada pro banditu* Divadla Husa na provázku, jejíž písničky proslavily Miloše Štědroňe na veřejnosti více než odborné práce či „vážná“ skladatelská činnost. Nečas se v 70. letech rozhodl na svou zodpovědnost



Jaromír Hnilička. Foto <http://jardahnlicka.cz>

natočit písně nekonformního divadla a tím jim otevřel cestu k dalšímu životu, jenž byl posléze korunován slavným filmem.

Miloš Štědroň je, podobně jako Nečas, osobností široce rozkročenou. To potvrzuje i přehled gratulantů, kteří přispěli do biografické knihy *Přijdu za poledne. Miloš* (Barrister & Principal, Brno 2012). Jeho okouzující přednášky, samy o sobě svěbytná představení, naplňují studenty euforickým úžasem a posléze

depresí, že něčeho takového nemůže běžný smrtelník dosáhnout. Mít přehled erudovaného bohemisty, historika, ovládat několik jazyků počínaje latinou, hudebněvědný výklad doplňovat excelentní hrou na klavír a gejzírem přiléhavých metafor a anekdot. Neznám výstižnější definici muzikálu než Štědroňovu: Muzikál je pomsta opery za její pýchu.

Co spojuje Hniličku s Nečasem a Štědroňem? Kromě skladatelské činnosti je to jistě zase Janáček, zájem o folklor a Big Band Gustava Bromy. Hnilička nastoupil k Bromovi v roce 1955. V 60. letech, kdy se tento big band stal tělesem světové úrovně, byl Nečas jeho rozhlasovým dramaturgem a Hnilička muzikantskou hvězdou a originálním skladatelem. Ze skladby *Kyrie eleison*, která byla ovlivněna ukrajinskými pravoslavnými zpěvy, se stala posléze *Jazzová mše*, nejznámější Hniličkova skladba, kterou slyšeli posluchači 28. února v brněnském Besedním domě na koncertě k autorovým osmdesátinám. A tam také mohli slyšet zatím poslední Hniličkovo dílo, *Brněnskou suitu*, v níž se autor projevuje jako velký brněnský patriot. Sbor nechává zpívat i v brněnském dialektu, „hantecu“. Hnilička nikdy neměl daleko k muzikantské recesi. Kromě toho, že je tvůrcem čtvrttónové trumpetě, „nejfalešnějšího nástroje na světě“, sestrojil ještě speciální nástroj o čtyřech korpusích, jež pojmenoval Hnilifon.

Treba je kyselé...

(Zpověď dítěte svého věku)

JAROMÍR NEČAS



Narozen v Kyjově, víno sál pravděpodobně už s mateřským mlékem. Vědomě od základní školy ve Strážnici, kde byl otec ředitelem Hospodářské školy a zároveň správcem výzkumné vinařské školy patří cí mutěnickému státnímu vinohradnictví. Měli jsme tedy svůj sklípek a otec nám s matkou dával deputátem výborný frašták (pozn. red.: archaická strážnická odrůda, velice kyselé víno). Ten mi byl odpírán pouze v čase, kdy jsem dostal žloutenku. Matka mi ji léčila zavěšením česnekového náhrdelníku na krk. Zežloutl jsem ještě více, ale dobrý základ a tajné úlitby fraštáku – jak jsem bělel – mi nedaly zahynouti.

Pak – těsně před primou – mne stihla pohroma: zánět kostní dřeni. Odvezli mne do Uherského Hradiště do nemocnice a tam jsem pomalu usychal. Byly tam řádové sestry a ty se rozhodly, že bych se měl připravit na dalekou cestu posledním pomazáním. Toho se mi dostalo. Ale ve hře byli i jiní aktéři! Z jedné strany mé postele ležel postřelený pytlák ze Znorov, z druhé strany vinař z Petrova. Ten byl příbuznými zásobován svými vinnými produkty. Skleničky si podávali přes mou postel. A zželelo se Petrovjanovi, že mám jít na onen svět tak nasucho – a sem tam podával skleničku i mně. Začal jsem dostávat barvu – život – a anděla smrti, který stál u mé postele, to nakonec unavilo a uletěl.

Mé strážnické dny pomalu končily, ale stačil jsem se tu v jedenácti letech poprvé vážně zamilovat. A také jsem poprvé poznal krásu ženského těla. Můj otec se přátelil s malířem Slovácka Antošem Frolkou, byl to krásný snědý chlap a měl krásnou ženu a krásné děti a krásnou švagrovou – Rozku Falešnikovou, která chodila v tasovském kroji a do Strážnice jezdila v kočáře jak hraběnka. Jednou otec otvíral jakousi výstavu a přijelo mnoho hostů, i ministerských, a postávali v tom nádherném slunném dni u sochy Vincúra od Franty Úprky před vchodem do školy. Čekalo se, kdo dojede. A přijela Rozka – vztyčila se v kočáře, pružně se zhoupala a seskočila. Všichni (i já) ztratili dech. Při tom seškoku jí totiž sukně zavřily jako obrácený deštník, zvedly se nad hlavu a odhalily všechny krásy, které dnes ženy skrývají v saténových dráždílech. První rustikální striptýz byl na světě!

Redakčně krácený text z brožury *Sešlost u Nečasů (u příležitosti 80. narozenin Jaromíra Nečase)*, kterou vydal v roce 2002 Jiří Plocek ve vydavatelství GNOSIS Brno.

Bára a Miloš

Neautentizovaný záznam rozhovoru s Milošem Štědroňem v restauraci U rudého vola na téma společného muzikálu Divá Bára podle povídky Boženy Němcové. Odkazy na odbornou literaturu i autory jsou víceméně smyšlené. – Ale jinak je vše pravdivé.

MILAN UHDE

Já: Tak co ty na to?

MŠ: Výborný libreto. Biedermeier na české vesnici. Mimo chodem – mám vynikající studii o rakouském biedermeieru. Ty přeče čteš německy. Napsal ji Karl Rostocki, mladej kluk, estetik ze Salzburgu, původem Polák, dvaatřicet roků. My si biedermeier představujeme podle aktuára Roubínka z Jiráskovy Filosofské historie. To je obludný zjednodušení. Rostocki tvrdí...

Já: Miloši, pojďme prosím mluvit o Báře.

MŠ: Jasně. Ženská znamená vždycky speciální problémy. Předevčirem jsem dostal Gowingovu knihu o postavení ženy v první polovině devatenáctého století. Starý sociolog z Oxfordu, děsně chytrý. Obrací naruby všechny mužský konvence až po Freuda. O konvencích má ovšem fantastickou studii Foucault. Ale tu ty znáš. Neznáš? Já ti ji přinesu. Čteš francouzsky? Nečeš?

Já: Mně se zdá...

MŠ: Sen je obrovský zdroj obrazů. Sigweil mimo chodem – jeho eseje o podvědomí ti určitě něco říkají – perfektně analyzoval surrealistický iluze o snech a automatických textech jako o autentickým materiálu. Polemizoval s Torrentinim, to je ta slavná polemika, bohužel v italštině. Vyšla v Letteratura Nuova. Je tam nádherný kritický čtení o výstavě surrealistů v Paříži. Tu jsem viděl. Paráda. Úplně nově se tam jeví třeba Max Ernst. Giorgio Chirico na druhý straně...

Já: Je podle tebe Bára...

MŠ: Bud' bez starosti, je. Promiň. (Telefonuje) Ahoj. Samozřejmě můžu. Klidně i dnes. Kolik je teď? Půl deváté? Tak v devět. Kde? Třeba v La Bouchée. Nevíš? Ale víš. Už jsme tam byli. Nejméně třikrát. Jo, na Údolní. Zmluvím stůl. Těším se. Ahoj. – To byla má doktorandka. Šikovná holka. Zpracovává vztah Paula Hindemitha k baroku, ale tak, že jde detailně do struktur. Objevila, že interval u Hindemitha a u barokních mistrů má...

Já: Bára je prostě málo divadelní.

MŠ: Na to nedej. V posledním čísle Theater heute má o tom senzační úvahu Marthaler. Mimo chodem – náš Péťa byl u něho. Marthaler pokládá evropský divadlo za totálně vyčerpaný. Zabývá se mystickým vzýváním živlů u středoafričských Hwabithů. Uvede to v Basileji. Ale vykládá to úplně jinak než Brook. Mimo chodem – Angličani vydali o Brookovi skvostnou monografii. Čteš anglicky? Nečeš?

Já: Přemýšlels už o hudbě?

MŠ: Pochopitelně. To je na delší povídání. Promiň. (Telefonuje) Jo, mluvte. Nebojte se, bude to. Už to skoro je. První dějství, druhý napůl. Malý obsazení, dvoje housle, kontrabas, trubka, flétna, bicí. Tři čtyři dny mně stačí. Zastavte se pozitíř u mě na katedře. Jistě. Na shledanou. – To byl zájímavý člověk. Režisér. Dělá s ochotníky v Arnoštově. Molière, Dona Juana. Řekl mně o scénickou muziku. Mohlo by to být originální představení. Mimo chodem – ohromného Juana jsem viděl v Teatro piccolo. Juan byl starý chlap, omrzelej. To mně připomnělo Maxe Frische, Dona Juana aneb Lásku ke geometrii. Frisch je pan autor. *Mein Name sei Gantenbein* je jedinečný román. To kdyby se podařilo zdramatizovat. Uvažuj o tom, ty bys to uměl. – No, už musím.

Já: Tak utíkej. Zaplatím.

MŠ: Je zapláceno. Mám u Vola účet.

Já: Uvidíme se někdy?

MŠ: Zavolám. Zítra. Vlastně ne. Učím. Pak jsem dva dny v Praze. Příští týden v Londýně. Jak se vrátím, ozvu se. Musíme si promluvit o té Báře. Už se těším. Ahoj. (Rychle odchází.)

Já: (Taky odcházím, ale pomalu.)

Převzato z knihy *Přijdu za poledne. Miloš. K vydání v roce 2012 pro nakladatelství Barrister & Principal v Brně ji připravila Olga Jeřábková.*

Literární police

Petr Čermáček
VRSTEVNICE
Weles 2010, 68 stran.

Nový šéfredaktor Welesu se ve své šesté sbírce poezie stále snaží držet osvědčených konstant, jako je paměť, krajina či básnické vzory. Sympaticky se ze současného literárního kánonu vyjímá důraz na důvěrnost rodinných vazeb. Krátké texty se vyznačují smyslem pro atmosféru jednotlivých ročních období, pro autorův styl je charakteristické trpělivé čekání na co nejpřesnější

pojmenování; básník neopomene prodat svoji profesionální znalost i těch málo obvyklých stromů: *ve stínu jerlínů / šlapeme po včelách / z opadlých květů*. Změnu oproti křečce pohádkové atmosféře knihy přináší závěrečný oddíl nazvaný *Hovory*, přinášející naturalistické příběhy, podané často vázaným veršem: *prej zrušej to hřiště... / no, nevím snad parkoviště*. Ani Čermáček zkrátka nemůže uniknout době, která se agresivně vlamuje do všeho, i do básní...

-jg-

Oldřich Mikulášek
CHLĚB POD SNĚHEM
Pulchra 2010, 328 stran.

Další svazek Vybraných spisů Oldřicha Mikuláška obsahuje dosud opomíjené texty psané pro noviny: především fejetony a soudničky. Mikulášek začínal jako sportovní referent v pozoruhodném přerovském deníku Obzor, později přešel do Brna, kde pracoval v redakci Lidových novin a Rovnosti. Výbor sestavený Jakubem Šofarem a Josefem Schwarzem doplňují důkladné vysvětlivky i vzpomínky Milana Uhdeho, Jarmily Urbánkové nebo Ludvíka Kundery. Že k Mikuláškově osobnosti patřily také problematické momenty, dokazují nejslabší texty výboru: ty protektorátní, okázale bezkonfliktní, i ty napsané po roce 1948, snažící se zavděčit novým pořádkům. Převládají však zápisky z výletů do přírody blízcí se básním v próze nebo humorné glosy, plasticky přibližující tehdejší všední život. Vnímavost je ostatně vlastnost nezbytná jak pro dobrou žurnalistiku, tak pro dobrou poezii.

-jg-

Tom Rob Smith
DÍTĚ ČÍSLO 44
Knižní klub 2009, 384 stran.

První kniha ze zamýšlené série situované do Ruska padesátých let minulého století je vynikajícím debutem mladého britského spisovatele. Kriminální příběh je inspirován případem mnohonásobného vraha Andreje Čikatyla. Přestože se zápletka do textu spouští jen pozvolna, vůbec ji nepostrádáte, což je důsledek skvěle vykreslené zločinné mašinérie stalinského Ruska. Vedle ní pak působí „normální“ zločin takřka úlevně. V socialistické společnosti totiž zločinnost neexistuje, ta bují jen v kapitalistických

státech. Samotnou snahu začít pátrání po vrahovi tak příslušné orgány vnímají jako protispoločenskou aktivitu, snahu zpochybnit, destabilizovat systém. Projev vlastního úsudku otevírá podezření a revoluci je třeba chránit. Teror strachu společnosti předepisuje nicnedělání a nicnevidění; houstnoucí obraz, který na čtenáře tlačí víc než popis vražd.

-pk-

Sabine Richebächerová
ŽIVOT MEZI JUNGEM A FREUDEM

Přeložila Michaela Jančaříková
Portál 2011, 336 stran.

V souvislosti s novým filmem *Nebezpečná metoda* je opět aktuální životopis Sabiny Spielreinové, jedné z hlavních postav filmu, pacientky, přítelkyně a žačky psychologa C. G. Junga. Židovka ruského původu z bohaté rodiny se dostala k Jungovi jako mladé děvče se silnými hysterickými záchvaty. Její léčba byla jedním z průsečíků, v nichž se začali potkávat dva průkopníci moderní psychologie – Freud s Jungem. Spielreinová se ve Švýcarsku vyléčila a stala se z ní psychoanalytička. Odpoutala se od Junga, provdala se a snažila se probíjet v Evropě jako badatelka v psychoanalýze a lékařka. V roce 1923 se vrátila do Sovětského svazu, což se jí stalo osudným. Na rozdíl od knihy Johna Kerra, předlohy filmu, se u Richebächerové dozvíme dosud neznámé podrobnosti o dramatickém životě Spielreinové po návratu z Evropy.

-jp-

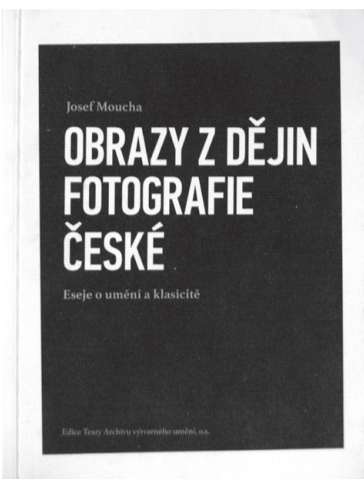
Josef Moucha

OBRAZY Z DĚJIN FOTOGRAFIE ČESKÉ
Eseje o umění a klasicitě

Edice Texty Archivu výtvarného umění, o. s.
2011, 316 stran.

Publikace o fotografii bývají zpravidla poměrně nákladnou záležitostí, možná i proto příznivce tohoto média potěší drobná knížka pojednávající prostřednictvím medailonů o výrazných osobnostech české fotografické scény v průběhu dvacátého století. Finanční dostupnost se odvíjí od toho, že kniha je pouze textová, nicméně dohledat si alespoň ilustrativní ukázkou děl jednotlivých fotografů v současnosti není problém. Teoretik fotografie Josef Moucha koncipoval medailony tak, že charakteristiku tvorby, teoretické názory fotografů a střípky z jejich života prokládá také častými zmínkami o monografiích, které jim byly věnovány. Právě odkazy na literaturu občas zpomalují tempo, jež by si kniha téměř kapesního formátu bez nich udržela snáze. I přesto je však tato publikace informativně vděčným podnětem a na malé ploše se jí daří přiblížit práci takových tvůrců, jako byli Jaroslav Rössler, Jaromír Funke, Eugen Wiškovský, Miroslav Háek, Eva Fuková, Emila Medková, Jiří Toman, Miroslav Tichý, Bohdan Holoměřek, Jiří Šigut a další.

-ms-



kulturystyka

LITERATURA

20. března 2012 se uskuteční v Divadelním klubu v Poličce od 20.00 další scénické čtení z cyklu Listování. Na programu bude psychologický román Rakušana Daniela Glattauera **Dobrý proti severáku**.

22. března 2012 představí od 18.00 v knihovně na Slovanském náměstí v Kroměříži **Vlastimil Třešňák** svoji novou knihu *The Vole – hraboš hrdina*, která je mládeži nepřístupným pastišem na příběhy o Krtečkovi.

22. března 2012 přečte ve vršovickém Domě čtení brněnský básník **Pavel Sobek** ukázky ze své sbírky

Atlasové zpěvy a pohovoří o tom, jak se stal praktikujícím buddhistou.

DIVADLO

16. března 2012 hostuje ve Slezském divadle v Opavě **Divadlo Jára Cimrmana** s představením *Švestka*.

FILM

13. března 2012 pořádá od 17.00 Ústav pro českou literaturu AV ČR na pražské Florenci přednášku Petry Hanákové **Divák a čtenář v době „smrti filmu“**, která je součástí interdisciplinárního cyklu Přesahování literatury.

HUDBA

12.–15. března 2012 bude v Olomouci, Brně, Ostravě a Opavě v rámci Festivalu pro Tibet koncertovat **Namgyal Lhamo**, nejvýznamnější zpěvačka tradičních

tibetských písní a tibetské opery. Výtěžek z koncertů bude použit na podporu školy Gyalten v Tibetu, která zajišťuje bezplatné vzdělání, stravu a ubytování pro 480 dětí z chudých nomádských rodin.

20. března 2012 vystoupí v pražském Lucerna Music Baru americký rockový písničkář **Mark Lanagan**, jehož tvorba je originálním spojením bluesových a grungeových vlivů.

22. března 2012 se v rámci projektu Hudební sklepy koná v Hornickém domě v Sokolově koncert **Oldřicha Janoty**, předního představitele soudobé české minimalistické a meditativní hudby.

24. března 2012 bude v Hospůdce U Kovárny ve Zlíně-Lešetíně hrát harmonikář, lidový vypravěč a všestranný naivistický šansonier **Václav Koubek**.

VÝSTAVY

16. února – 8. dubna 2012 vystavuje Galerie umění Karlovy Vary na Goethově stezce koláže a objekty **Jiřího Koláře**. Expozice navíc připomene Kolářova spolupracovníka z pařížské Revue K **Romana Kameše**, jehož styl malby je inspirován cestami do Ladáku.

23. února – 17. června 2012 je v Židovském muzeu v Praze možno navštívit výstavu z raného díla **Georga Karse** (1880–1945).

12.–18. března 2012 bude v Brně probíhat **Týden výtvarné kultury**. Muzea, galerie a další instituce se z podnětu katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity spojily a během Týdne výtvarné kultury nabízejí diskuse, přednášky i další doprovodné programy široké veřejnosti.

POZVÁNKY

v

Pražská škola alternativ

Daně, moc a spravedlnost – kvadratura kruhu?

Do jaké míry jsou daně kategorií ekonomickou a do jaké míry mocenskou?
Do jaké míry společnost formují? Jak ovlivňuje ideologie daňový systém?
Jsou daně nutné? Mohou být daně spravedlivé a co to znamená?
O těchto a dalších otázkách budou přednášet a diskutovat
Vladimír Prorok (docent katedry politologie VŠE Praha)
a **Jiří Šteg** (ekonom, mluvčí ProAlt).

19. března
v 18.00 hodin

DIVUS, jižní křídlo, Bubenská 1, Praha 7
(budova bývalých Elektrických, později Dopravních podniků, nad stanicí metra Vltavská, vchod od magistrály).

MDA

MASARYKOVA DEMOKRATICKÁ AKADEMIE

Brněnská pobočka Masarykovy demokratické akademie pořádá besedu s diskusí na téma

CO BY MOHLO NAHRADIT KAPITALISMUS? – 3. ČÁST

Vize i konkrétní návrhy, jak uskutečňovat alternativní levicový program po éře stávajícího kapitalismu.

doc. Ing. Ilona Švihlíková, Ph.D.,
Mgr. Martin Semerád, Ph.D.,
Mgr. Bohuslav Binka, Ph.D.,

vedoucí katedry politologie a společenských věd,
Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů v Praze
Akademie sociálního umění Tabor v Praze
vedoucí katedry humanitní environmentalistiky Fakulty sociálních studií MU v Brně

27. 3. v 16 hodin

Pedagogická fakulta MU Brno, Poříčí 9
(zasedací místnost v 1. posch. budovy Poříčí 7)

Otázka pro: Jaroslava Erika Friče

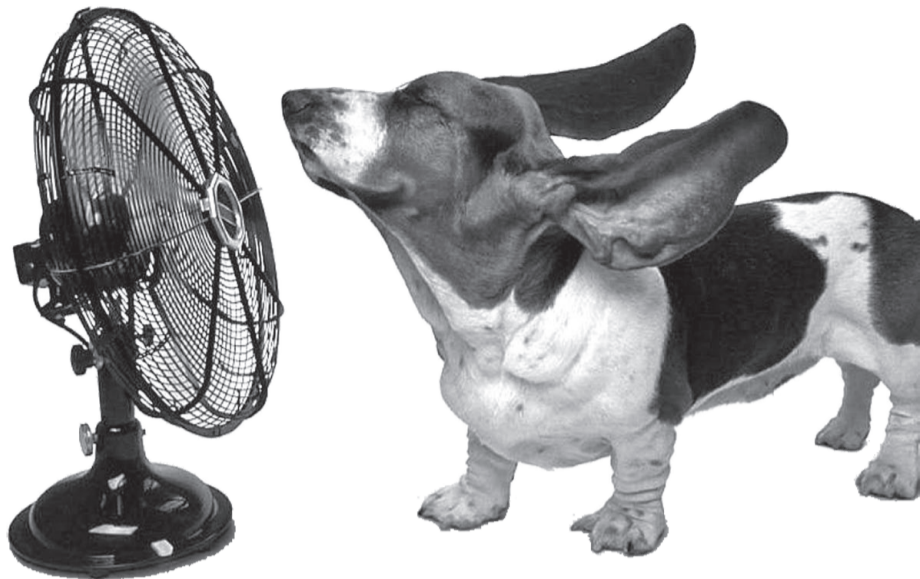
Dnes těžce, jiná ovšem byla situace v létě 2005, kdy jsem s tímto projektem (muzické večery Potulné akademie pořádané každý čtvrtek) začínal, prý v létě v Brně nic není apod.,

Tři stý padesátý večer Potulné akademie, která pod názvem Uši a vítr přináší už sedm let přednášky na literární či obecně kulturně-společenská témata, autorská vystoupení známých i neznámých básníků, hudebníků a performerů, vybízí k otázce, jak se dělá „nekonečný festival bez stálé střechy nad hlavou“?

slyšel jsem ze všech stran, nepřizpůsobil jsem se tomu, naopak hned uprostřed července téhož roku byla na jednom z večerů na dlouhý čas rekordní účast hostů, řada brněnských

klubů, dnes živých a inovativních, tehdy neexistovala, moc se toho nedělo, tím méně v létě, kdy se promítací, herci a majitelé klubů povalovali po všech plázcích světa, v současné době je v Brně mnohem více příležitostí, rozmohla se mnohem více i témata a žánry, které jsou náplní Potulné akademie, mnoho mladých, šikovných, neopotrebovaných lidí se vynořilo z jakýchsi škol a dali se do práce, je to vidět, sám vymýšlím nová oživení pro tento projekt, na různých místech, v propojení s „nočními nevyváženými hovory“ (s názvem *Hrách na zed*), které dělám s přáteli pro Rádio Dráták a které je také mou další (jako ti mladí, kteří se aktivně chopili organizace nepřeberných akcí, o nichž jsme dřív akorát snili) – „dramaturgickou“ nadějí.

Jaroslav Erik Frič (1949) je básník, hudebník, busker, nakladatel a organizátor festivalů undergroundové kultury.



FEJETON JAROSLAVA KOVANDY

Šit horkou jehlou

Osobní hygiena nespočívá jenom v každodenní starosti o pravidelnou stolicí a přednoční jablíčko, či v každodenním používání zubního kartáčku, tělového gelu, resp. toaletního papíru dvouvrstvého. Stejně důležité pro každého z nás, jak víme, je dbát o hygienu duševní. Nezaplevelovat si jeden každý neopakovatelný mozek tím, co mu škodí: 10 káv denně třeba, ponocování, pražská slivovice, chronické sledování upravených televizních novin či některých pořadů v naší televizi tak nezavadných, že je lepší se jim radši vyhnout... Z toho důvodu taky radši nečtu „Plesk“, ani ten druhý, nesleduji tóksó té postavy vylepené málem na všech sloupcích, protože mě nějak nezajímají rozhovory s onanistou či požíračem pudinku či jiní exhibové. Z novinářských článků nemusím ty od pana Pehe(ho?), jelikož se mně zdají příliš suché; a vyhýbám se též panu Steigerwaldovi, který není suchý, ale jakoby vypočteně bombardující čtenáře větami většinou zápornými (kvůli zapamatování málem holými, probůh jenom neunavit souvětím, v němž se dá ztratit jak ve fusaku!), vyhýbám se těm větám často tak nasíracím. Navíc kdyby v některé z jeho statí chyběla přistýlka věnovaná komunistům, jeden by si mohl myslet, že autor se léčí v nějaké soukromé nemocnici.

Nicméně člověk je tvor neukázněný, a když mně tuhle jeden redaktor daroval ty

jejich noviny a já uvnitř nalezl celou stranu věnovanou úvaze o Ministerstvu kultury ČR z hlavy páně S., tak protože paní Alenu Hanákovou trochu znám z výstav ve Vizovicích, neodolal jsem a četl a četl. S některými názory se dalo souhlasit, nad jinými pouvažovat, pojmy jako třeba „vykastovaný bavič“ – no, nic moc, prostě četl jsem a četl, a velice nic se nedělo. Až by se nad tím článkem dalo možná použít slova Leonida Leonova: Byla to dobrá polévka. I psa by s ní opačil..., když tu náhle mě ten KS měl tam, kde asi chtěl, vytočeného na větví, protože jak text pořád frčel, tak naráz: „Pěče státu o kulturu je chaotická, výsledky nejsou vidět. (...) Kdo se chce o osudech Čech a Moravy něco dozvědět, může jít leda na Václavské náměstí, centrum barbarizace země různými biblickými pronárody. Stověžatá Praha se proměňuje v peleš barbarů, hulvátství má před kulturností přednost.“

Proboha až tak? Až tak je to na Václaváku strašné? Dokonce jsem se lekl, jestli autor takové makulatury nedopustil se nějakého rasistického výronu... I začal jsem pátrat, které z těch pronárodů má pan Steigerwald na mysli. Protože kdykoliv přijedu do Prahy – a mám takový tik –, vždycky musím nejprve k nejkrásnější soše na našem území, k Myslbekovu koni Ardovi a svatému Václavovi na něm, k té úžasné soše, která má prý jedinou vadu, že sv. Vojtěchovi

jako by chyběla jedna noha, a proto byl umístěn dozadu, zatímco svatého Prokopa přešupáčili na místo průčelní. Chodívám k tomu sousoší pravidelně, možná už 40 let, a několikrát do roka, a s kterými pronárody se tam setkávám nejčastěji? Se školáky výletníky z celé naší ČR; s Čechy, kteří si tam dávají schůzky nebo kladou svíčky; s Italy, Němci a Rusy; jiné národnosti nejsem s to jen tak z voleje identifikovat, protože ty nebývají tak hlučné.

Ale abych panu S. neublížoval, zadal jsem si na internetu heslo „biblické pronárody“ a z jednoho blogu jsem se dozvěděl, že se o hanlivé označení jednat může, ale také nemusí; že v Bibli je občas národ střídán pronárodem, aby věta byla zdatná, aby se stejné slovo ve větě neopakovalo! A z jiného kázání jsem se dozvěděl, že „pronárod je obecné označení lidstva, které nežije dle Boží vůle – uctívá modly, nedodrží desatero. A to se od pádu člověka týká všech lidí. Nikdo není bez hříchu. Všichni jsme taková Boží sebranka. Jinými slovy: jste pěkná sebranka, ale Já vás přesto miluji. ... Jsme uličníci, ale Jeho. Chvála Mu za to.“ stálo tam v tom kázání přesně, až jsem radostí nadskočil. Čili by se také mohlo říct: uličník Steigerwald, sebranka Kovanda? Není to nádherné?

P. S. Ještě kdyby Mu tak štváčů ve světě ubylo a těch šitů horkou jehlou psaných...

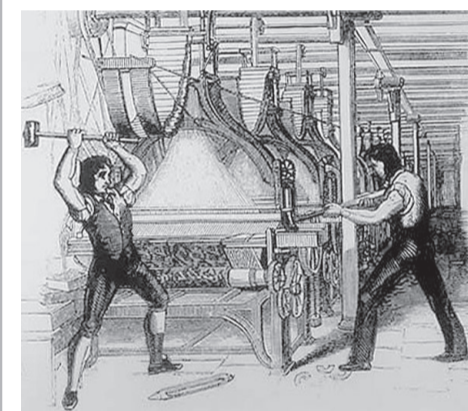
KALENDÁRIUM

bylo

13. března 1495 bylo na sněmu českém přijato usnesení o přednostním postavení češtiny v Čechách (zásluha Viktorina Kornela ze Všehrd). Pouze cizojazyčné písemnosti mohly být do zemských desek přepisovány původním jazykem (německým nebo latinským).

15. března 1562 udělil král Ferdinand I. jezuitské koleji Klementinu právo univerzity, tj. udílet doktorské grady z filosofie a teologie; při koleji byl zřízen konvikt pro šlechtice a svatováclavský seminář pro chudší žáky. Plný vysokoškolský statut získal jezuitský ústav za císaře Matyáše v roce 1616.

23. března 1819 došlo v Brně k nejstaršímu známému pokusu o rozbijení strojů v našich zemích; v soukenické továrně bratří Delhaesů na Křídlovické ulici se postřihovačští dělníci rozhodli rozbít nově instalovaný stroj. „Akce“ byla prozrazena policii a shromáždění dělníci byli rozehánáni jezdeckým oddílem; 23 dělníků bylo odsouzeno k tělesným trestům.



12. března 1846 bylo vydáno nařízení, jež opakovalo a zosťvovalo zdravotní předpisy o noclehárnách dětí v továrnách (z 20. listopadu 1786).

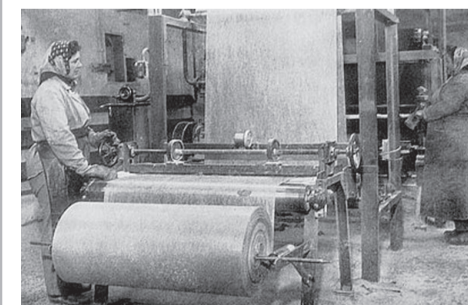
23. března 1848 císař zrovnoprávnil Kabinetním listem češtinu s němčinou na českých školách.

13. března 1849 vydala vláda tiskový patent, který zhoršoval dosavadní předpisy o vydávání politických listů; bylo znovu zavedeno odvádění povinných výtisků a byl zakázán pouliční prodej novin a časopisů. Do 4. května museli vydavatelé politických listů složit poměrně vysoké kauce.

19. března 1920 byl vydán branný zákon, který stanovil vojenskou povinnost pro muže od 20 do 50 let a délku prezenční služby na 18 měsíců. Mírový stav vojska byl určen zvláštním zákonem na 150 tisíc mužů.

12.–13. března 1938 se uskutečnil anšlus Rakouska k Německu; tím se výrazně oslabila obranyschopnost ČSR. Hranice s Německem se prodloužila z 1539 km na 2117 km.

13. března 1946 došlo k vyhlášení prvních národních podniků; šlo zejména o doly, energetické závody, hutě, strojírenské a kovodělné závody, chemické a sklářské, dřevařské a textilní, kožedělné a gumárenské.



14. března 1953 po návratu ze Stalina pohřbu (zemřel 5. března) zemřel prezident ČSR Klement Gottwald.

13. března 1977 na následky neustálých policejních výslechů StB zemřel světově proslulý filosof, prof. Jan Patočka.

MÁM ZÁJEM O PŘEDPLATNÉ KULTURNÍCH NOVIN

Roční (čtrnáctideník – 26 čísel, 12 stran) **650 Kč**

Jméno

Příjmení

(firma)

Adresa

PSČ

E-mail:

Datum

Podpis

KULTURNÍ NOVINY 6/2012.

Vyšlo 12. března 2012.

Vydavatel: Kulturní noviny – vydavatelské a mediální družstvo, Bratislavská 48, 602 00 Brno.

Registrace periodického tisku:
MČ ČR E 19722, ISSN 1804-8897.

Redakce: Jiří Plocek – šéfredaktor,
Veronika Dopitová, Martina Schneiderová,
Iveta Šedová, Jakub Grombří, Petr Kovář.

Korektury: Světlana Kopřivová,
Martina Vohralíková.

Typografie: Miroslav Švejda.
Návrh logotypu: Pavel Brabec.
Kresby: Aleš Čuma.
Tisk: Ringier Axel Springer Print CZ.

Informace o distribuci: druzstvo@kulturni-noviny.cz.
Informace o předplatném: info@kulturni-noviny.cz.
Kontakt na redakci: redakce@kulturni-noviny.cz.